

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ САДОВО-
ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА»**

**Тези доповідей учасників
науково-практичної Інтернет-конференції**

6 грудня 2018 року

Умань – 2018

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ САДОВО-
ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА»**

**Тези доповідей учасників
науково-практичної Інтернет-конференції**

6 грудня 2018 року

Умань – 2018

УДК 635.9

ББК 42.37

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету лісового і
садово-паркового господарства Уманського НУС
(протокол № 2 від 26 жовтня 2018 року)

Редакційна колегія:

Непочатенко О.О., д. е. н., професор, ректор Уманського НУС;

Карпенко В.П., д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та
інноваційної діяльності;

Поліщук В.В., декан факультету лісового і садово-паркового
господарства, д. с.-г. н., професор;

Балабак А.Ф., д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри садово-паркового
господарства;

Величко Ю.А., к. с.-г. н., доцент;

Заморський О.О., к. с.-г. н., доцент;

Варлащенко Л.Г., к. с.-г. н., доцент;

Тисячний О.П., к. с.-г. н., доцент;

Пушка І.М., к. с.-г. н., доцент;

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., ст. викладач;

Миронова Л.М., асистент.

Відповідальний секретар:

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., ст. викладач кафедри садово-паркового господарства

Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва : матер. наук.-практ. Інтернет-
конференції (6 грудня 2018 року), Умань : Уманський НУС, 2018. 69 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної Інтернет конференції висвітлено
результати наукових досліджень викладачів і студентів факультету лісового і садово-
паркового господарства Уманського національного університету садівництва та інших
наукових закладів та установ.

ЗМІСТ

АДАМЕНКО С.А.	ОБСТЕЖЕННЯ РІЗНОВІКОВИХ НАСАДЖЕНЬ <i>PINUS NIGRA</i> ARN. НА НАЯВНІСТЬ ПОШКОДЖЕННЯ ШКІДНИКАМИ.....	6
КОДЖЕБАШ Н.В., ШЛАПАК В.П.	ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ РОКАРІЮ В ПАРКУ С. ІВАНІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ	8
ШПАК В.П.	ЛІСОВІ ПОЖЕЖІ.....	11
МАСЛОВАТА С. А., КУЛЬБИЦЬКИЙ В. Л.	УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ КУЛЬТУР ДУБА У СМІЛЯНСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «СМІЛЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	13
ОЛЬШЕВСЬКА С.В., ПУШКА І.М.	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ПРОВ. СОЛОВ'ІНИЙ М. УМАНЬ.....	16
ШПАК Н. П., ШЛАПАК В.П.	ВИРОЩУВАННЯ СІЯНЦІВ ТА САДЖАНЦІВ БЕРЕКИ ЛІКАРСЬКОЇ ДЛЯ ЛІСОНАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ПІВДЕННО-ПОДІЛЬСЬКОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	18
ГОНТАРЕНКО А.В., ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ФЕЛЬДШЕРСЬКО-АКУШЕРСЬКОГО ПУНКТУ СЕЛА ПОЛЯНЕЦЬКЕ.....	21
ЗАБОЛОТНІЙ Є.Л., ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ СЕЛА КОЧЕРЖИНЦІ.....	24
ІСАЄВ І. С., ШЛАПАК В. П.	СУЧАСНИЙ СТАН ПОКИНУТОГО ЛЮДЬМИ СЕЛА ЖОЛУДЬКОВЕ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛІСЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.....	26
КИРИЛКО О.В., ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.	ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ЗИМОВОГО САДУ.....	29
КОВАЛЬ С.А.	ЗРОСТАННЯ БУКА ЛІСОВОГО (<i>FAGUS</i> <i>SYLVATICA</i> L.) В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕХНОГО ЛІСОСТЕПУ	

	УКРАЇНИ.....	32
ПАНАСЕНКО О.М., ВЕЛИЧКО Ю.А.	ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ САДУ В СТИЛІ СІЛЬСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОГО КОТЕДЖУ.....	34
ФЕДОРЕНКО М.О., ВЕЛИЧКО Ю.А.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В С. ПОЛЯНЕЦЬКЕ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ.....	37
ШКЛЯР О. В., ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ДАЧНОЇ ДІЛЯНКИ В М. КИЇВ.....	40
ШКЛЯР С. В., ВАРЛАЩЕНКО Л.Г.	ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ С. СЕВЕРИНІВКА В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	46
ШЕМЯКІН М.В.	СПОСОБИ ЗРОШЕННЯ РОЗСАДНИКІВ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТСУВАННЯ.....	53
РУДНЄВА Г.В.	МОЖЛИВОСТІ ГІБРИДИЗАЦІЇ КЛЕМАТИСУ.....	56
ФЕДОРІНА О.Е, ПУШКА І.М.	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТЕРИТОРІЇ КАРТИННОЇ ГАЛЕРЕЇ М. УМАНЬ.....	59
ХОМЕНКО К.О., ПУШКА І.М.	ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №3 І–ІІІ СТУПЕНІВ В М. УМАНЬ.....	62

ОБСТЕЖЕННЯ РІЗНОВІКОВИХ НАСАДЖЕНЬ *PINUS NIGRA* ARN. НА НАЯВНІСТЬ ПОШКОДЖЕННЯ ШКІДНИКАМИ

С.А. АДАМЕНКО, кандидат біол. наук

Уманський національний університет садівництва

Гетеротрофні організми, що трофічно пов'язані з деревними видами на лісонасінневих об'єктах, стають шкідниками тоді, коли їх кількість перевищує допустимий рівень, а втрати врожаю відчутні. Деревні рослини реагують зниженням урожаю не на будь-яке пошкодження і не одразу, а виявляючи у певній мірі резистентність і здатність компенсувати втрати не лише вегетативних, а й генеративних органів. *P. nigra*, як й інші представники роду *Pinus* L., має велику кількість шкідників, що пошкоджують всі частини рослини: кореневу систему, стовбур, гілки, хвою, генеративні органи. У зв'язку з цим, поряд із оцінкою впливу абіотичних факторів на інтродуковану рослину, важливе значення має її стійкість до місцевих шкідників. З цією метою нами були проведені рекогносцирувальні обстеження насаджень *P. nigra* на пошкодження ентомошкідниками.

Об'єктами дослідження були 122-річні насадження *P. nigra*, що ростуть в Олександрівському лісництві, різновікові дерева НДП «Софіївка» та ДП «Олександрія», а також сіянці та саджанці, що росли на дослідній ділянці Уманського НУС. Серед шкідників на молодих деревах *P. nigra*, які ще не вступили в пору плодоношення, нами виявлено соснового хермеса. Цей шкідник гальмував розвиток центрального молодого пагона, призводячи до його часткового всихання. На пагонах молодих дерев трапляються попелиці, які висмоктують з них сік, спричинюючи їх в'янення. Часто попелиці відвідуються мурахами, що служить ознакою пошкодження рослини.

Щитівка, монашка, сосновий п'ядун зустрічалися в паркових насадженнях поодинокі і значної шкоди не завдавали, а в лісових насадженнях їх не було взагалі.

Викривлення стовбурців і багатoverшинність, що спостерігалась у молодих дерев, викликана пошкодженням бруньок бруньковим та зимуючим пагонов'юном. На дорослих деревах у паркових насадженнях і в Олександрівському лісництві ці шкідники майже не зустрічалися.

Щодо шкідників, які пошкоджують стовбур і гілки, найбільшу поширеність мав сосновий підкорковий клоп.

Він виявлений в усіх типах насаджень. Згідно з літературними даними, цей вид є одним із найбільш небезпечних шкідників сосни в зелених насадженнях міст помірної зони. Під впливом його життєдіяльності дерево утворює ранову паренхіму, яка перекриває водопровідні шляхи і перешкоджає надходженню води із коріння в крону.

Такі шкідники як малий і великий соснові лубоїди, синя соснова златка, чорний сосновий вусач і вершинний короїд не зустрічалися, оскільки вони мешкають у деревині, хоча не виключена повна їх відсутність, оскільки всихання окремих дерев у паркових насадженнях ДКП «Олександрія» могло бути спричинене саме ними. Ці види за класифікацією відносяться до фізіологічно найбільш активних, здатних «нападати» на живі дерева, ослаблені чи без зовнішніх ознак ослаблення й утворювати осередки масового розмноження в насадженнях. При огляді шишок, поодинокі траплялися екземпляри пошкоджені шишковою вогнівкою.

Таким чином, чисельність більшості видів фітофагів у паркових насадженнях була незначною і вони не давали спалахів масового розмноження. Молодим рослинам *P. nigra* більш за все шкодили сисні комахи (хермеси, підкорковий клоп), а старовіковим – стовбурні. Останні давали локальні спалахи розмноження і брали участь в усиханні *P. nigra*. Не виключено, що їм належить визначальна роль у процесі відмирання старовікових екземплярів на деяких ландшафтних ділянках дендропарку.

Отже, в досліджуваних насадженнях *P. nigra* пошкоджується шкідниками, які властиві усім представникам роду *Pinus* L. Серед обстежених об'єктів не виявилось таких, де чисельність шкідливих організмів перевищувала би допустимі норми.

ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ РОКАРІЮ В ПАРКУ С. ІВАНІВКА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ

А.В. КОДЖЕБАШ, аспірантка

В.П. ШЛАПАК, доктор с.-г. наук

Уманський національний університет садівництва

Розроблено проект реконструкції парку в селі Іванівка [4], де запропоновано створити кілька рокаріїв. У даній роботі представлено створення рокарію в центральній частині парку.

При підготовці ґрунту висуваються вимоги до його механічного складу: водопроникності, водопідіймання, водоутримуючої здатності та ін. [3]. Автор стверджує, що універсальним ґрунтом для змішаного асортименту рослин є суміш дернової землі з додаванням великої кількості піску [1]. Ми також пропонуємо використовувати дану ґрунтову суміш.

У європейських садах камінь відіграє допоміжну роль, порівняно з рослинами, у японських же камені несуть на собі основне композиційне і смислове навантаження. Зважаючи на світовий досвід, можна сказати, що кращим матеріалом для створення кам'янистих садів є тверді гірські породи, такі як: граніт, доломіт, піщаник, вапняк [1]. Ми використовуємо граніт, оскільки це місцева порода, тому буде тут природно виглядати. Дуже важливо розмістити каміння так, як вони зазвичай трапляються в природі. Гранітні каміння розміщують нерівномірними великими групами. Перед укладанням каменів ґрунт ущільнюють. Камені ретельно встановлюють, щоб вони не рухалися і були занурені в ґрунт не менш ніж на одну третину. Величина та кількість каменів мають узгоджуватися з розмірами кам'янистого саду та з кількістю використовуваних видів і форм рослин [1, 2]. Роботи з устрою гірки краще проводити восени, оскільки до наступного року ділянка осяде і під час висаджування рослин не відбудеться зсув ґрунту [2].

Для створення рокарію пропонуємо використати 23 камені різної величини та гальку. Схема посадки рослин та розміщення каменів наведена на рис.1. Номер рослин на плані відповідає порядковому номеру в асортиментній відомості (табл. 1).

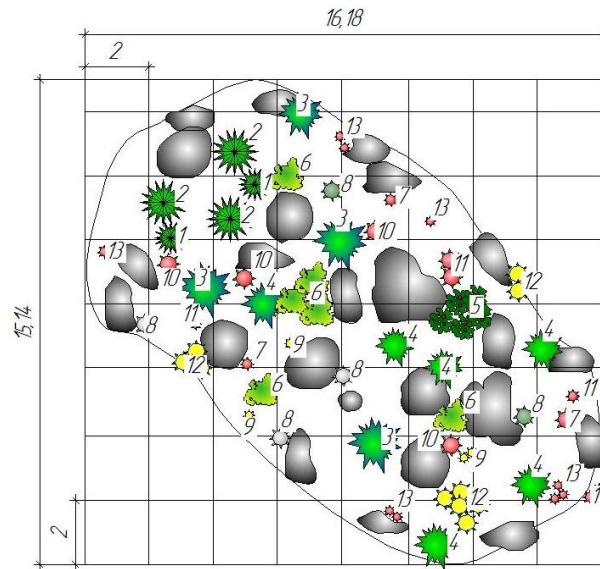

Рис. 1. Схема рокарію

Таблиця 1

Асортимент рослин для рокарію

№ з/п	Латинська назва	Українська назва	К-ть, шт.
Хвойні рослини			
1.	<i>Thuja occidentalis</i> 'Danica'	туя західна	2
2.	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'	туя західна	3
3.	<i>Juniperus horisintalis</i> 'Blue Chip'	яловець горизонтальний	4
4.	<i>Juniperus horisintalis</i> 'Wiltonii'	яловець горизонтальний	5
Листяні рослини			
5.	<i>Cotoneaster Dammeri</i> C.K.Schneid	кизильник Даммера	5
6.	<i>Euonymus fortunei</i> Turcz.	бересклет Форчуна	6
Трав'янисті рослини			
7.	<i>Aster novae-belgiae</i> 'Little Pink Beauty'	айстра новобельгійська	3
8.	<i>Aster novae-belgiae</i> 'Alert'	айстра новобельгійська	5
9.	<i>Crocus flavus</i> Weston	шафран жовтий	8
10.	<i>Gaillardia</i> × <i>grandiflora</i> Hort.	гайлардія великоквіткова	4
11.	<i>Phlox subulata</i> L	флокс шиловидний	6
12.	<i>Sedum acre</i> L.	очиток їдкий	10
13.	<i>Tulipa</i> × <i>hybridum</i> var.	тюльпан гібридний	27

З таблиці видно, що в рокарію кількість видів дерев'янистих приблизно однакова з кількістю видів трав'янистих рослин. Використано 4 таксони хвойних порід та 2 види листяних. Також створений ескіз, що показує загальний вигляд рокарію (рис. 2). Композиційним центром слугує група з туї західної сорту Смарагд. Також акцентами слугують кущі яловцю горизонтального та бересклету Форчуна та великі камені. Доповнюють композицію квіткові рослини та кизилтник Даммера. Взимку високий естетичний вигляд будуть забезпечувати вічнозелені рослини, а протягом вегетаційного періоду додаватимуть яскравості трав'янисті.

Рис. 2. Загальний вигляд рокарію

Список використаних джерел

1. Дударець В. М. Кам'яністі сади та принципи їх формування в дизайні. *Культура України. Випуск 33*. 2011. URL: http://www.ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura33/26.pdf
2. Левусь Т. М. Еколого-біологічні особливості формування скельних садів в умовах західного лісостепу : дис. ... канд. с.-г. наук : 06.03.01 / Львів. нац. лісотехн. ун-т Укр. Львів, 2017. 286 с.
3. Лихачев Д. С. Заметки о реставрации садов и парков. Восстановление памятников культуры. М. : Искусство, 1981. 412 с.
4. Шлапак В. П., Коджебаш А. В., Козаченко І. В., Парубок М. І., Масловата С. А. Оцінювання сучасного стану парку села Іванівка Уманського району та проект його реконструкції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018, т. 28, № 6. С. 47–51.

ЛІСОВІ ПОЖЕЖІ

В. П. ШПАК, викладач кафедри лісового господарства

Уманський національний університет садівництва

Лісові пожежі дуже небезпечні. Вони пошкоджують або повністю знищують ліс разом з підліском і ґрунтовим покривом на великих площах. Поряд з деревиною пожежі знищують місця поселень лісових тварин. Вони негативно впливають на відновлення лісу та продуктивність нових насаджень.

Лісові пожежі здебільшого виникають у хвойних лісах, особливо влітку. Однією з головних причин їх є їхнє недбале поводження людей з вогнем у лісі: залишення непогашених вогнищ, недокурків, сірників, тліючих мисливських пижів та ін. Лісові пожежі можуть виникнути внаслідок іскри паровозів та інших установок, що діють у лісі, від блискавок і самозаймання органічної речовини. І понад 80 % пожеж — результат необережного поводження з вогнем у лісі.

Отже, дбайливе ставлення людей до лісу може звести появу пожеж до мінімуму. У лісах України виникають пожежі найчастіше навесні (у квітні—травні), до появи трави, а також у вересні — жовтні, після підсихання трав'яного покриву. Ліси займаються і горять також залежно від метеорологічних умов, від типу лісу, віку, повноти насадження та рельєфу місцевості. Менше горять листяні ліси, більше — хвойні на дуже сухих і сухих ґрунтах. Впливає також ґрунтовий покрив. Трав'яна рослинність загоряється і призводить до пожежі лише після тривалої посухи. Поширення вогню в лісі залежить також від вологості ґрунту підстилки. У лісовій практиці встановлено таку класифікацію лісових пожеж: низові, або наземні; верхові, або вершинні; підземні, або ґрунтові; стовбурні та пенькові. При низових пожежах горить живий і мертвий ґрунтовий покрив. Чим більша захищеність і чим товщий ґрунтовий покрив підстилки, тим більша пожежа і вище полум'я. Вогонь поширюється в напрямі вітру з швидкістю 1 — 5 км за годину. У безвітряну погоду низова пожежа просувається повільно, а проти вітру зовсім не поширюється.

Верхова пожежа відрізняється від низової тим, що горить не лише ґрунтовий покрив, а й крони дерев. Пожежа може бути стійка і швидка за поширенням. При стійкій поверхневій пожежі горить підстилка, крони деросувається за вітром з швидкістю 5—8 км за годину. При швидкій верховій пожежі від палаючих крон утворюється суцільний вогневий вал. Полум'я просувається по верхівках дерев у напрямі вітру зі швидкістю 8—25 км за годину. В цей час горить і ґрунтовий покрив. При підземній, або ґрунтовій, пожежі горить торф'яний шар ґрунту і сухого перегною. Разом з торфом горить і коріння дерев. Полум'я місцями проникає на поверхню. Висота полум'я залежить від величини мертвого покриву та торф'яного шару. Пожежа поширюється повільно, досягає кількох сот метрів за добу, набуваючи різної форми. Під час стовбурних та пенькових пожеж, крім підстилки, горять стовбури дерев і пеньки. В лісах СРСР поширеніші низові пожежі. Найбільших збитків завдають стійкі лісові пожежі, коли згоряє весь запас деревини. Лісові пожежі тривають кілька днів, а іноді й кілька тижнів.

Зміна швидкості поширення пожежі пов'язана з порою року, доби, відносною вологістю повітря, видом і вологістю горючого матеріалу, станом підстилки, типом лісу і швидкістю вітру. Найстійкіші насадження у віці стиглості. Особливо великої шкоди пожежі завдають молодим насадженням. Проти лісових пожеж застосовують запобіжні заходи, встановлюють дозорно-сторожову службу і, нарешті, безпосередньо борються з ними.

Особливо велике значення для лісового господарства мають запобіжні протипожежні заходи. Закладаючи лісові культури, передбачають і враховують їх пожежостійкість, чергують пожежостійкі і небезпечні типи насаджень. У лісостанах своєчасно провадять рубки догляду та очищення насаджень від захаращеності. Місця всіх видів рубок негайно очищають від усіх порубочних залишків.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ КУЛЬТУР ДУБА У СМІЛЯНСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ДП «СМІЛЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

С. А. МАСЛОВАТА, кандидат с.-г. наук

В. Л. КУЛЬБИЦЬКИЙ, кандидат с.-г. наук

Уманський національний університет садівництва

Національне використання генетичного потенціалу високопродуктивних лісових насаджень та забезпечення лісокультурного виробництва високоякісним посівним (садивним) матеріалом з цінними спадковими властивостями є важливими завданнями для лісівників. Виконання цих завдань неможливе без подальшого поліпшення організації і ведення лісонасінної справи, основою якої є одержання насіння лісових порід відомого походження з цінними спадковими властивостями та високими посівними якостями для створення високопродуктивних і високоякісних поколінь лісу.

Сучасне лісове насінництво неможливо уявити без новітніх технологічних процесів, що сприятимуть максимально можливому використанню природних ресурсів, а саме повному збору врожаю лісонасінневої сировини з селекційно-насінницьких об'єктів і максимально можливому вилученню з неї насіння з дотриманням методів і технологій, що гарантують його високі посівні якості та придатність до тривалого зберігання. Створення вищезазначених умов розвитку лісового насінництва можливо реалізувати шляхом організації мережі селекційно-насінних центрів та теплично-розсадницьких комплексів з повним циклом виробництва лісового насіння та садивного матеріалу з використанням новітніх технологій.

Географічне положення Смілянського лісництва, кліматичні, гідрологічні та ґрунтові умови свіжих дібров сприятливі для вирощування дуба звичайного в якості головної лісоутворюючої деревної породи. Незначна частина чи повна відсутність дуба звичайного у складі підросту свіжих дібров лісництва

спонукає до штучного введення його на зруби, а наявність підросту клена гостролистого, липи серцелистої, ясена звичайного та осики сприяють формуванню змішаних насаджень.

У свіжих дібровах лісництва, на зрубках з наявністю природного поновлення, зазвичай, рекомендується формування культур дуба з домішкою липи серцелистої. На зрубках, які заросли порослю другорядних деревних рослин і кущів попередньо застосовується прорубування коридорів шириною 2–4 м. з наступним розкорчовуванням пнів, обробіток ґрунту дисковими знаряддями та посадкою сіянців дуба.

Створення культур висівом жолудів допускається за відсутності загрози їхнього знищення тваринами та за умови, що для вирощування сіянців не будуть потрібні значні витрати коштів на проведення агротехнічних доглядів за ґрунтом. Оскільки, у перші роки після створення культур, посіви дуба ростуть краще, ніж саджанці. (Посівні дубки розвивають стрижневу кореневу коріння, а посадженим сіянцям властива поверхнева коренева система, що вказує на їхню неоднакову біологічну стійкість).

Метод створення і вирощування лісових культур дуба звичайного садивним матеріалом із закритою кореневою системою (ЗКС) у Смілянському лісгоспі почали впроваджувати в 2007 році. За цей період лісівники на власному досвіді переконалися у перспективності, ефективності та економічній доцільності такої технології. Станом на сьогодні вже створено 263,8 гектарів лісових культур із закритою кореневою системою. У двох лісництвах – Будянському та Смілянському – стовідсотково перейшли на таку посадку лісу.

У Смілянському лісовому розсаднику вирощують сіянці дуба у поліетиленових пакетах, розпочинали з 20 тисяч штук, тепер же вирощують близько 85 тисяч на рік. В найближчих планах – поступово збільшувати потужності та вирощувати 100 тисяч сіянців дуба із закритою кореневою системою, адже саме така кількість дозволить забезпечити потреби в посадковому матеріалі найближчих трьох лісництв. Приживлюваність, в залежності від різноманітних факторів впливу, становить 90–100 %.

Собівартість вирощування таких лісових культур значно менша, порівняно з традиційним методом, наприклад, посівом жолудя на зрубках. Висота ж 4-річних культур дуба звичайного, вирощеного садивним матеріалом із закритою кореневою системою, сягає 2-3 метрів, їх можна переводити у покриту лісом площу уже з 4-річного віку, в той час, як вимоги до 6-річних культур для переведення у покриту лісом площу – 1,5 м.

Протягом останніх років смілянські лісівники при посадці сіянців дуба із ЗКС перейшли на механізований спосіб. Вирішили використовувати бур для підготовки посадкових місць, що, в свою чергу, дозволяє якісно та швидко здійснювати посадку однорічних сіянців.

Часткові 37–39-річні культури дуба у Смілянського лісництві зростають за II класом бонітету, а їхній склад залежить від своєчасності та інтенсивності рубок догляду. Деревостани зі складом 9Дз1Клг+Лпс та 8Дз2Клг мають запас стовбурної деревини на 18–22 % більший, ніж чисті дубові такого ж віку. За несвоєчасного проведення рубок догляду дуб пригнічується супутніми породами і може випадати із складу насаджень. У деревостанах із складом 8Клг2Дз дуб зростає за III класом бонітету, а запас стовбурної деревини на 32 % менший, ніж у чистих насадженнях дуба такого ж віку.

Обстеження 80-річних культур дуба звичайного, створених у Смілянському лісництві свідчить, що культури вирощені із жолудів і сіянців у 80-річному віці зростають за II класом бонітету. Їм властива повнота у межах 0,64 – 0,65 одиниць і різниця у загальному запасі стовбурної деревини у межах 11 м³.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ ПО ПРОВ. СОЛОВ'ЇНИЙ М. УМАНЬ

С.В. ОЛЬШЕВСЬКА, магістрантка

І.М. ПУШКА, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Присадибна ділянка прямокутної форми загальною площею 740 м². На території присадибної ділянки є житловий будинок, прибудова, комора, кухня, гараж та колодязь. Асортимент рослинності на території загалом включає плодові дерева та кущі (*Prunus tomentosa* L., *Prunus domestica* L., *Malus domestica* L., *Viburnum opulus* L., *Ribes nigrum* L.) тощо.

У планувальну структуру присадибної ділянки входять визначені нами функціональні зони (вхідна, обідня, дитячий майданчик та зона відпочинку). Для їх зв'язку прокладаємо маршрути доріжок, розміщення і мощення яких дасть можливість легко пересуватися по території садиби.

Планувальне рішення реконструкції включатиме ефектні посадки хвойних, вічнозелених, декоративно-листяних та гарноквітух рослин, які створять спокійний, природний вигляд присадибної ділянки. Також, при проектуванні малого саду ми використали прийоми вертикального озеленення, які покращать загальний вигляд території. Регулярний стиль вхідної зони ліворуч підтримуватиме рядова посадка троянд групи грандіфлора жовтого (*Surozh*) та червоного (*Tatjana*) кольору. У частині вхідної зони прилеглої до будинку, пропонуємо створити міксбордер з використанням: *Gagea lutea*, *Erythronium sibiricum*, *Poa bulbosa*, *Adonis vernalis*, *Consolida regalis* L., *Tropaeolum majus* L., *Lupinus texensis* L. Sims. *Ipomoea quamoclit red*, *Rudbeckia x hybrida*, *Dryopteris buschiana*.

У вхідній зоні праворуч, пропонуємо створити композиції з використанням деревних хвойних та декоративно-листяних та квіткових рослин. До асортиментного складу даної композиції входять деревні рослини:

верба козяча 'Пендула' (*Salix caprea* 'Pendula'), вічнозелені рослини: ялівець горизонтальний Блю Чіп (*Juniperus horizontalis* «Blue Chip»), ялівець лежачий Нана (*Juniperus procumbens* «Nana»); декоративно-листяні трав'янисті та квіткові рослини: госта белоокаймлена (*H. albo-marginata* (Hook) Nyl), госта хвиляста (*H. Crispula* F. Maekawa), алісум скельний (*Alisum saxatile* L.), алісум гірський (*Alisum montanum* L.), гвоздика трав'янка (*Dianthus deltoides* L.). ландшафтні групи виділяємо мармуровою крихтою, яка буде контрастно виглядати на тлі газону.

У обідній, дитячій та зоні відпочинку проектуємо звивисті доріжки. Звивисті доріжки, газони, клумби, декоративна рослинність та береги водного каскаду створюють приємні для споглядача картини ландшафтного стилю.

Важливим в озелененні даної зони є оздоблення стін прибудинкової забудови виткими рослинами. Для оздоблення стін будинку ми пропонуємо створити декоративні трельяжі. Для їх декорування використовуємо гліцинію (вістерію) багатоквіткову (японську) (*Wisteria floribunda* L.). По периметру ділянки пропонуємо використати такі ліани: клематис (ломиніс) (*Clématis* L.), кирказон (арістолохія) маньчжурський (*Aristolochia manshuriensis* L.), жимолость козолиста (*Lonicera caprifolium* L.), дикий (дівочий) виноград пятилисточковий (*Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.).

Асортимент ландшафтних композицій обідньої зони включає різні види хост (*Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers, *H. Ventricosa* Stearn, хосту Зібольда *H. Sieboldiana* (Hook.) Engl.), *H. Fortunei* (Baker) Bailey, *H. albo-marginata* (Hook) Nyl), *H. Crispula* F. Maekawa), обрієту культурна (*Aubrieta Adans x cultorum* Bergnans), сорт Блю Кінг, обрієту дельтовидну червону (*Aubrieta deltoides* 'Red Carpet'), різні сорти лілії (*Lililum* L), ялівець горизонтальний (*Juniperus horizontalis* 'Glauca'), яловець лускатий (*Juniperus squamata* Lamb.), 'Розпростертий' (*Prostrata*), 'Блакитний килим' (*Blue carpet*), кизильник горизонтальний (*Cotoneaster horizontalis* Decne).

Заходи щодо благоустрою присадибної ділянки полягають у заміні асфальтного покриття на плиткове, встановленні бесідки, декоративних

трельяжів з виткими рослинами, системи освітлення.

Для втілення в натуру проекту озеленення та благоустрою території присадибної ділянки по необхідно буде витратити 84628,16 грн. Найбільшу питому вагу витрат становить вартість декоративних матеріалів 74101,4 грн.

ВИРОЩУВАННЯ СІЯНЦІВ ТА САДЖАНЦІВ БЕРЕКИ ЛІКАРСЬКОЇ ДЛЯ ЛІСОНАСАДЖЕНЬ В УМОВАХ ПІВДЕННО-ПОДІЛЬСЬКОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Н. П. ШПАК, аспірант

Національний природний парк «Кармелюкове Поділля»

В.П. ШЛАПАК, науковий керівник, д.с-г.н., професор

Уманський національний університет садівництва

Діброви Південно-Подільського Лісостепу України мають сприятливі умови для розвитку та росту більшості деревних рослин та екзотів. Відтворення лісових насаджень за участю цінних видів деревних порід на нинішньому етапі розвитку суспільства є актуальним завданням лісового господарства. При створенні штучних насаджень лісівники прагнуть наслідувати природні змішані насадження, які раціональніше використовують природні умови, оскільки в таких насадженнях зменшується конкуренція за поживні речовини. Досліджуючи лісові культури з 2001 по 2017 рр., виявлено, що, переважно під час створення дубових насаджень використовували такі супутні деревні породи, як: горіх чорний, вишня пташина, липа серцелиста, берека лікарська.

Зверталася особлива увага на культури з участю представника роду Горобина (*Sorbus* L.) – Береки лікарської (*Sorbus torminalis* L.). Це аборигенний вид, відомий у 40 країнах світу, є ровесницею Гінкго Білоба. Багато вчених стверджують, що берека є прародичкою горобини, а деякі – горобини та глоду.

Життя виду, у різних кліматичних поясах, коливається від 100 до 400 років. Цікаво те, що самі старші представники береки лікарської були зафіксовані на Поділлі на початку минулого століття. У язичницькі часи берека була символом нашого краю. У XIX столітті цей вид майже зник, усе було вирубано через красиву та міцну деревину, яка добре продавалась. Берека лікарська занесена до Червоної книги у 10 країнах, в тому числі і в Україні. Структура та форма береки дуже цікава, не схожа на інші дерева. Стовбур має дуже короткі скелетні гілки, що переходять у безліч тонких гілочок однакового приросту та товщини, при чому з дуже великою щільністю. Навіть ворони не проберуться серединою, не те що й людина. Райське місце для малих птахів. Білі квіти зібрані у щитоподібне суцвіття, запашні, цвітуть у травні. Гарне блискуче листя. Плід яблуко червоно-коричневий з білими крапками, видовжений 1,4-1,6 см. у великоплідних форм до 2,5 см.

За останні роки, у зв'язку із зміною клімату, відновлення береки в природних умовах дуже слабе. Самосів не виживає з багатьох причин: мало запасів ґрунтової вологи, більше 40 спекотних днів та відсутність дощів у літній період, щільний самосів граба звичайного, пошкодження насіння і сіянців гризунами, висихання шкуринки і м'якоті насіння, що перешкоджає проростанню. Єдиним надійним способом відновити даний вид у лісах Поділля є введення його в лісові культури.

В 2017 році лісівники Вінниччини виростили в розсадниках 2,8 тис. штук саджанців береки лікарської, а в 2018 році – 5 тис. штук. Найкращих успіхів у цій справі мають лісівники Бершадського лісового господарства. В розсаднику, з краплинним зрошенням, вирощується 12 деревних порід, в тому числі і берека лікарська. В Тульчинському базовому розсаднику практикується вирощування сіянців у коробах з осіннім посівом насіння.

Щоб отримати посівний матеріал, після збору плоди береки очищують від м'якоті, трохи просушують на повітрі і висівають свіже насіння в заздалегідь підготовлені грядки на глибину 4-5 см під скобу. Зверху вкривається площа агроволокном з метою захисту від птахів, які добувають насіння з-під землі.

Сходи з'являються лише з другої половини травня, але можуть з'явитися в наступному році. Молоді сходи дуже ніжні, маленькі, чутливі до вологості ґрунту, потребують дбайливого догляду і поливу. Практикувалося висів насіння з плодовою м'якоттю, але це приводить до втрати схожості.

Для весняного посіву насіння потрібно стратифікувати впродовж чотирьох місяців (за літературними даними) у підвалах з постійною температурою повітря і високою його вологістю. Перед стратифікацією насіння слід замочувати. Досвід показав, що в різні роки, закладене насіння на стратифікацію, прокльовується по-різному. Так в 2016 році насіння проросло через 2 місяці (лютий), а в 2017 році – через 6 місяців (кінець травня). Тому слід стежити за температурним режимом і вологістю приміщення. Для лісокультурних цілей саджанці вирощують протягом 2-3-х років, вони легко адаптуються до різних ґрунтово-кліматичних умов і систем догляду.

На підставі таксаційних матеріалів та власних досліджень встановлено місцезростання, видовий склад, таксаційну характеристику, насаджень дуба звичайного з введенням береки лікарської в Бершадському, Чечельницькому, Крижопільському лісових господарствах. Обстежено лісові культури від одного до 15-ти річного віку. Виявлено створені культури за схемами: 4Дз1Бер4Дз1Гхч, 4Дз1Бер4Дз1Лпд, 4Дз1Бер4Дз1Бер, 4Дз1Бер4Дз1Кля, 4Дз1Бер4Дз1Чш, 4Дз1Бер1Бха4Дз з розміщенням посадкових місць 3х0,7 м. Усі ці породи вводяться чистими рядами до 20 – 25 % загальної кількості посадкових місць.

Отже, розширення асортименту деревних порід для створення штучних насаджень є перспективними для формування в майбутньому високопродуктивних дубових насаджень. Отримання садивного матеріалу береки лікарської можливе за дотримання конкретної, за певних умов, агротехніки вирощування сіянців. Вона має враховувати еколого-біологічні особливості насіннєвого матеріалу виду.

Список використаних джерел

1. Бондар А.О., Гордієнко М.І. Формування лісових насаджень у дібровах Поділля. Київ: Урожай, 2006. 334 с.

2. Вакулюк П. Г. Створення лісових культур у дібровах : монографія / П. Г. Вакулюк. Фастів: Поліграфіст, 2000. 56 с.
3. Гордієнко М.І., Гузь М.М., Дебринюк Ю.М., Маурер В.М. Лісові культури: підручник / за редакцією М. М. Гузя. Львів: Камула, 2005. 608 с.
4. Гордієнко М. І., Карпенко В. І., Гордієнко Н. М. Культури дуба в дібровах: монографія. Київ: Урожай, 1993. 412 с.
5. Меженський В.М., Меженська Л.О. Малопоширені плодові культури. Навчальний посібник. Київ, 2016. 575 с.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЗЕЛЕНЕННЯ ФЕЛЬДШЕРСЬКО-АКУШЕРСЬКОГО ПУНКТУ СЕЛА ПОЛЯНЕЦЬКЕ

А.В.ГОНТАРЕНКО, магістр

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, канд. с.-г. н., доцент

Уманський національний університет садівництва

Зелені насадження села Полянецьке займають важливе місце у вирішенні питань охорони і поліпшення стану довкілля, виконують комплексну роль оздоровчих, рекреаційних, захисних функцій, виступають стабілізатором екологічної рівноваги, природним біофільтром повітря, води і ґрунтів, які акумулюють техногенні викиди та є невід'ємною частиною формування сучасного культурного ландшафту селищної території.

Дослідження проводились на території фельдшерсько-акушерського пункту с. Полянецьке Уманського району, площею 2158,86 м², розташований в центральній частині Лісостепу України.

На основі проведеної інвентаризації встановлено, що нині фельдшерсько-акушерський пункт озеленено недостатньою мірою та потребує проведення певних реконструктивних заходів. У зв'язку з цим розроблено план

реконструкції окремих ділянок і насаджень фельдшерсько-акушерського пункту. Під час проведення інвентаризації було виділено ряд деревних і кущових порід, які потребують негайної заміни шляхом вирубування.

Згідно проекту, пропонується ділянку розподілити на такі функціональні зони: вхідну, меморіальну, тихого відпочинку, дитячу, фруктових садів та господарську. Для зв'язку всіх зон території між собою потрібно прокласти маршрутні доріжки та облаштувати їх декоративною плиткою.

Вхідна або центральна зона фельдшерсько-акушерського пункту розпочинається з воріт, на яких зображена змія над чашею – символ медицини.

У парадно-вхідній зоні, реконструюємо головну доріжку, а також формуємо дві нових доріжки, які сполучатимуть об'єкт проектування з іншими функціональними зонами.

Для покращення озеленення, тут з двох боків пропонується створити бордюри із самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.), який згодом сформується у живопліт. Із квіткового оформлення, влаштовуємо дві рабатки, на яких буде висаджено такі рослини: гіацинт східний (*Hyacinthus orientalis* L.), хосту подорожникову (*Hosta plantaginea* L.), хризантему садову (*Chrysanthemum morifolium* R.), тюльпан Шренка (*Tulipa schrenkii* R.) та чорнобривці (*Tagetes patula* L.). Ці квіти мають гарне забарвлення і приємний аромат. Вони сприятимуть естетизації території, затишку та комфорту.

Меморіальна зона знаходиться біля передньої стіни будівлі. Це гранітний пам'ятник, присвячений Мельничук Зінаїді Василівні, яка була першим працівником в медичному пункті с. Полянецьке. За роки її роботи було проведено багато позитивних змін в будівництві на ФАПі. Тут слід розмістити, прямо на плиточному мощенні, стаціонарні квітники, виготовлені із залізобетону у вигляді ваз, для висаджування в них змінних квіткових композицій із різнокольорових літників та вічнозелених декоративних рослин.

Зона тихого відпочинку розташована перед головною забудовою фельдшерського пункту, на фоні звичайного садово-паркового газону. Вона є оглядовою і представлена лавою, виготовленою з елементами художньої ковки

для відпочинку відвідувачів. Це чудове місце, з якого можна побачити всю планувальну структуру малого саду і ландшафтний дизайн території.

Біля входу на територію ФАПу, з північно-західної сторони, запроектовано зону дитячого відпочинку. На дитячому майданчику будуть розташовані такі малі архітектурні форми: гірка для спуску, різні види гойдалок, пісочниця з дахом і три лавочки для відпочинку дітей.

Водойму з фонтаном планується влаштувати між двома вербами плакучими (*Salix babylonica* L.). поруч з лавою.

Зі східної сторони території об'єкта, згідно проекту, створено фруктовий сад, в якому будуть зростати такі дерева: абрикос звичайний (*Armeniaca vulgaris* L.), персик звичайний (*Persica vulgaris* Mill.), слива звичайна (*Prunus vulgaris* L.), черешня біла (*Cerasus avium* L.).

Для захисту території від вітру та вихлопних газів автотранспорту, з півночної та південної сторін території реконструкції, запропоновано висадити тую західну (*Thuja occidentalis* L.), а перед дитячим майданчиком, плетисті троянди (*Rosa* L.).

Господарська зона знаходиться за головною будівлею на сході. За допомогою озеленення маскуємо господарський блок таким чином, щоб він був практично непомітним на ділянці, але зручним в процесі експлуатації.

Оскільки газонне покриття по всій території фельдшерсько-акушерського пункту перебуває в незадовільному стані, його потрібно замінити та створити звичайний садово-парковий газон.

Для догляду за насадженнями рекомендуємо у весняний та весняно-літній періоди максимального росту коренів забезпечувати рослини елементами ґрунтового живлення та водою. В осінній період, а також наприкінці літа, під час активізації росту коренів забезпечувати рослини мінеральними добривами, які підвищуватимуть стійкість рослин взимку.

Отже, запропонований проект реконструкції озеленення фельдшерсько-акушерського пункту стане високо декоративним елементом не лише його

території , але й невід’ємною частиною формування сучасного культурного ландшафту села Полянецьке.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ СЕЛА КОЧЕРЖИНЦІ

ЗАБОЛОТНІЙ Є.Л., студент 21 м-сп групи

ВАРЛАЩЕНКО Л.Г., науковий керівник, доцент

Уманський національний університет садівництва

Зелені насадження урбанізованих територій, виконуючи екологічні функції, як складові ландшафтної архітектури, покликані створювати природне пейзажне середовище. Вони беруть участь в оформленні центральних площ селищ та інших композиційних центрів, з їхньою допомогою підкреслюються і прикрашаються особливості рельєфу, чи приховуються певні недоліки.

Об'єктом озеленення присадибної ділянки виступає територія приватної садиби с. Кочержинці. Ділянка –20 соток (сад має розміри: 27 м – ширина, 32 м – довжина). Нині на ділянці розташовано будинок, гараж, господарські споруди. Решта території представляє собою ділянку, що тривалий час знаходилась в сільськогосподарському користуванні.

На території присадибної присадибної ділянки, згідно проекту, виділено такі функціональні зони: центральна і господарська, відпочинку для всієї сім'ї і тихого відпочинку, спортивна, плодового саду і городу.

Центральна, або в'їзна зона виступає «візитною карткою ділянки». Вона розташована з західної сторони вулиці Калінчука. Прикрашаємо її трьома квітковими рабатками, на яких буде висаджено такі багаторічні рослини: тюльпани (*Tulipa* L.), нарциси (*Narcissus poeticus* L.) та госта Зібольда (*Hosta sieboldiana* Hook.).

Господарська зона складається з будинку, гаража, льоху і душа.

На задній частині будинку, біля гаража, пропонуємо влаштувати на фоні газону декоративний каскадний водоспад та альпійську гірку.

Композиційним центром зони відпочинку для всієї сім'ї визначаємо альтанку, яку оздоблюємо гарно квітучими кущами троянди виткої (*Rosa Hybrid L.*) і виноградом (*Vitis vinifera L.*). З правої сторони у нас є криниця, біля якої висадимо калину звичайну (*Viburnum opulus L.*).

Поблизу відпочинкової зони запроектовано спортивну зону, яка представлена невеличким майданчиком з тренажерами під навісом.

Зона для прогулянок та тихого відпочинку створена біля водойми з фонтаном, яку декоруємо трельяжем з виткими рослинами лимоннику китайського (*Schisandra chinensis L.*). Її призначення полягає в наданні природності усій ландшафтній організації саду.

На фоні садово-паркового газону, біля водойми, висаджуємо групові насадження із 12 кущів жимолості синьоплідної, таких сортів, як: Богдана, Голубе веретено, Морена, Медведиця, Синя птиця та Фіалка в певній черговій послідовності, враховуючи її перехресне запилення для підвищення урожайності.

Зона плодового саду і ягідника займає найсприятливішу, відносно освітленості і ґрунтово-рослинних умов, частину ділянки. На невеликих ділянках доцільно периферійне розташування плодово-ягідних рослин.

З погляду поліпшення екологічних умов, ефективними є посадки фітоактивних хвойних і вічнозелених рослин. Бажаною буде також посадка невеликих декоративних дерев, таких як: горобина звичайна (*Sorbus aucuparia*), черемха звичайна (*Padus racemosa*), яблуня звичайна (*Malus praecox*), плакучі форми верби білої (*Salix alba*).

Оскільки присадибна ділянка, окрім декоративного, має ще й утилітарне призначення, проектуємо вкінці ділянки *зону фруктового саду та городу*. Це дозволить забезпечити сім'ю корисними фруктами не порушуючи при цьому архітектурно-планувальної структури усієї композиції.

Щодо благоустрою території, то огорожу, ворота, садові ліхтарі та лаву пропонуємо виконати з елементами художньої ковки, а мощення стежкової мережі – з тротуарної плитки.

Отже, запропонований проект озеленення і благоустрою стане високо декоративним елементом індивідуальної садиби села Кочержинці.

СУЧАСНИЙ СТАН ПОКИНУТОГО ЛЮДЬМИ СЕЛА ЖОЛУДЬКОВЕ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛІСЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

І. С. ІСАЄВ, аспірант

В. П. ШЛАПАК, науковий керівник, професор, доктор с.-г. наук

Уманський національний університет садівництва

Ліси України, загальною площею близько 10,5 млн. га в даний час характеризуються суттєвим переважанням штучних насаджень – лісових культур над природними. Так, згідно даних проф. С.А. Генсірука [1] упродовж останніх 70 років на Україні висіяно та висаджено 5 млн. га лісів. Крім цього, лісовими підприємствами створено понад 1,3 млн. га захисних насаджень і 440 тис. га полезахисних лісосмуг, які розміщені на землях підприємств різної форми власності і захищають від ерозії та суховіїв понад 13 млн. га орних земель [2].

З 1991 по 2014 роки в Україні зникло 528 сільських населених пунктів, серед яких 34 селища і 494 села у зв'язку з відсутністю у них жителів. [3].

Жолудькове – село в Україні, яке знаходиться в Маньківському районі Черкаської області та підпорядковане Маньківській селищній раді. Його оточує так званий Великий ліс. Село Жолудькове, назва якого 80 років тому пішла від того, що тутешні мешканці вирощували в парниках жолуді дуба. Жителі зводили парники, які називали «парні» й вирощували в них молоді дубки, які

потім висаджували в лісосмугах не лише Маньківщини, а й інших куточків України [3, 5]. Тут залишилося 24 жителі з колишніх 271. Ще років десять тому селилися в Жолудьковому дачники, але й ті махнули рукою на Богом і людьми забуту місцину. Через кілька років село може поглинути Великий ліс, який з усібіч обступив його [4].

Рис.1. Пустище в с. Жолудькове

Рис. 2. Заброшена присадибна ділянка с. Жолудькове

Для дослідження сучасного стану земель в межах населених пунктів і перспективів їх подальшого залісення сформульовані наступні завдання:

- дослідити сучасний стан покинутих сіл, стан земель на присадибних ділянках і перспектив їх залісення;
- вивчити природно-кліматичні та лісорослинні умови території розміщення об'єктів дослідження;
- намітити міроприємства рекультивації та агротехнології підготовки земель для подальшого створення лісових культур;
- підібрати головні, супутні і чагарникові породи для залісення покинутих сільських земель.
- визначити схеми створення та змішування майбутніх лісових культур.

За нашими дослідженнями, з ціллю заміни низькопродуктивних деревних порід (клен, граб, акація) якими заросли землі в межах села, необхідно провести реконструкцію цих насаджень. Розв'язати проблему залісення покинутих сільських земель мають насадження, які з'являться тут за останні 5–10 років. На землях колишніх сільськогосподарських наділів мешканців села рекомендуємо

створювати лісові культури з шириною міжрядь 2,0–2,5 м з головною породою дубом звичайним і сосною звичайною та супутніми й підгінними породами – липою, кленом, грабом і плодовими за відповідними схемами змішування з обов’язковим введенням чагарників (свидини, бузини, аморфи, калини й ліщини) за деревно-чагарниковим типом змішування. Дослідження росту і особливостей формування деревостанів за участю сосни звичайної, дуба звичайного, супутніх і підгінних деревних порід та інтродуцентів дає можливість напрацювати систему лісогосподарських заходів зі створення стійких насаджень для усунення впливу існуючих негативних чинників і поліпшення екологічної ситуації на територіях покинутих населених пунктів.

Висновки

1. З ціллю заміни низькопродуктивних деревних порід, якими заросли землі в межах села, необхідно провести реконструкцію цих насаджень.
2. В умовах, наближених до природних процесів відтворення дібров, надзвичайно актуального значення набуває метод відновлення лісових культур у межах покинутих земель висівом жолудів і садінням сіянців.
3. В окремих місцях на закинутих землях створення лісових культур дуба звичайного доцільно здійснювати механізованим способом шляхом висаджування сіянців, а також використати сучасні методи створення часткових культур дуба і суцільних культур на землях, що вийшли з-під сільськогосподарського користування висівом жолудів за схемою 3 x 0,5 м і садінням сіянців за схемою 3 x 0,7 м за відповідними схемами змішування.
4. На покинутих присадибних ділянках висаджувати в якості головних лісотвірних порід сіянці дуба та сосни.

Список використаних джерел

1. Дебринюк Ю.М., М’якуш І.І. Лісові культури рівнинної частини західного регіону України. Львів, 1993. 296 с.

2. Дебринюк Ю.М., Калінін М.І. Оптимізація схем змішування при вирощуванні високопродуктивних культур дуба звичайного за участю хвойних порід: практичні рекомендації. Харків, 1991. 56 с.

3. URL://tyzhden.ua/News/77330.

4. URL://uk.wikipedia.org/wiki/Жолудькове.

5. URL://pres-centr.ck.ua/print/news-1622.html.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ЗИМОВОГО САДУ

О.В. КИРИЛКО, студентка 21 м-сп групи

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, доцент

Уманський національний університет садівництва

Зимовий сад – це спеціально сформоване штучне середовище з використанням засобів флора-, фіто- і ландшафтного дизайну, призначене для організації відпочинку людей в громадських, адміністративних, навчальних, виробничих і житлових будівлях.

Теплично-оранжерейний комплекс Уманського національного університету садівництва – це повноправна частина багатофункціонального простору, надзвичайно важлива складова навчально-практичної бази студентів, без якої неможлива повноцінна підготовка фахівців садово-паркового господарства і плідівництва. Ця споруда призначена для вирощування екзотичних вічнозелених тропічних і субтропічних рослин.

В результаті проведених досліджень встановлено, що оранжерея Уманського НУС розташована поряд з будівлею кафедри садово-паркового господарства. Загальна площа ділянки складає близько 775 м², але в даному проекті буде задіяна лише невелика її частина, оранжерея № 3, яка складає 248 м². Приміщення цілком придатне для вирощування холодостійких

декоративних рослин закритого ґрунту. Використовуючи автоматичне регулювання стабільної температури повітря в світлому скляному приміщенні, можна при мінімальній температурі в зимовий період від $+5-10^{\circ}\text{C}$, створити умови для вирощування красивої і соковитої зелені Середземноморських і південноамериканських рослин.

Для озеленення і благоустрою зимового саду в оранжереї проведено зонування території та виділено такі функціональні зони: вхідна, прогулянкова для вільного проходу, субтропічних плодових, витких, декоративно-листяних і квітучих рослин та тихого відпочинку.

При цьому розроблено ситуаційний і генеральний плани, розбивочне і посадкове креслення. Найкраще територія проглядається з центральної, або прогулянкової зони, яка проходить через весь зимовий сад. Композиційним центром стане підпірна стінка з навісом у зоні відпочинку, до якої має бути прокладена доріжка.

При вході на територію зимового саду, з правого боку, проектуємо невеличку декоративну водойму з фонтаном, яку облаштовуємо декоративним камінням. Навколо водойми висаджуємо вологолюбні рослини: блехнум (*Blechnum* L.), хлорофітум (*Chlorophytum* L.), циперус (*Cyperus alternifolius* L.), калу ефіопську (*Calla aethiopica* L.).

Для озеленення і створення естетично-вишуканого враження, пропонуємо створити середній за розміром, так званий холодний зимовий сад в дусі Середземномор'я, а також висадити рослини: агаву американську (*Agave americana* L.); агаву вікторія-регінна (*Agave victoria-reginae* L.); акацію сріблясту (*Acacia dealbata* L.); гранат звичайний (*Punica granatum* L.), інжир (*Ficus carica* L.); брахиглотис Грея (*Brachyglottis greyi* L.) з широкими продовгуватими яйцевидними листками і ажурними жовтими квітками; кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens* L.); декоративно-листу кордиліну (*Cordyline* L.), вічнозелені кущі філереї вузьколистої (*Phillyrea angustifolia* L.); ладанник (*Cistus* L.); пальму трахикарпус (*Trachycarpus* L.), ароматний пітоспорум Топира 'Nana' (*Pittosporum tobira* L.); міхелію (*Michelia* L.) деревовидну, яка

квітує білими квітками і має ніжний аромат; жасмин зірчастий (*Trachelospermum* L.) з блискучим листям і ароматними квітками; камелію японську (*Camellia japonica* L.), нандіну домашню (*Nandina domestica* L.), подокарп крупнолистий (*Podocarpus macrophyllus* L.); льон новозеландський (*Phormium tenax* L.); мирт (*Myrtus* L.), лавр благородний (*Laurus nobilis* L.), маслину європейську (*Olea europaea* L.), мандарин Уншиу (*Citrus reticulata* Blanco.), мушмулу японську (*Eryobotria japonica* L.); розмарин (*Rosmarinus* L.) та юку (*Yucca* L.).

Дефіцит корисної площі змушує нас віддати перевагу вертикальному озелененню. Для досягнення найбільшого ефекту, пропонуємо висадити такі види ліан: актинідію пречудову (кві – *Actinidia deliciosa* var. *Deliciosa*), актинідію коломікта (*Actinidia colomicta* Max.) і пасифлору голубу (*Passiflora edulis* L.). Зелені стіни з цих рослин, захищатимуть оранжерею приміщення від палючої спеки влітку.

Підібраний асортимент рослин потребує пониження температури взимку і, ймовірно, підійде для утримання їх в прохолодному середовищі.

При створенні зимового саду потрібно врахувати, що декоративним рослинам потрібен, перш за все, ретельний «загальний догляд», а це: зимою – помірний полив, літом – сильне обприскування; регулярне (раз в 10–14 днів) підживлення рослин органічними чи комплексними мінеральними добривами в концентрації 0,1–0,2% (залежно від пори року).

Отже, для озеленення і благоустрою зимового саду в оранжереї Уманського НУС слід використовувати поодинокі та групові посадки холодостійких декоративних рослин закритого ґрунту, а також ландшафтні фітокомпозиції різного типу, які мають відзначатись високою декоративністю впродовж цілого року.

ЗРОСТАННЯ БУКА ЛІСОВОГО (*FAGUS SYLVATICA* L.) В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕХНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

С.А. КОВАЛЬ, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Бук лісовий в Україні природно зростає в Карпатах, Прикарпатті, Прут-Дністер'ї, Розточчі, Опіллі та Подільському Лісостепу. В окремих районах Карпат і Криму збереглися старезні бучини природного походження.

Ґрунтово-кліматичні умови України сприятливі для зростання понад 186 видів деревних і кущових порід. Розподіл їх територією держави зумовлюється біологічними особливостями порід, ґрунтами, кліматом і рельєфом місцевості. Зі сходу на захід в Україні спостерігається послідовна зміна кліматичних типів лісу: від безграбової діброви на сході (Харківщина) через грабові діброви (Полтавщина) до Правобережного Лісостепу, до бучин на заході.

Деревина бука дуже цінна, широко використовується для виробництва меблів, музичних інструментів, паркету, в будівництві, лісохімії та ін. Його домішка в насадженнях підвищує родючість ґрунтів і продуктивність деревостанів. Бук лісовий (*Fagus sylvatica* L.) відносять до тіневитривалих рослин. Створення культур з перевагою бука доцільне в типах С₂–С₃, D₂–D₃. Сіянци в перші роки після садіння відзначаються сповільненим ростом. Ріст верхівкового пагона посилюється після змикання крон у міжряддях.

У суцільних культурах бук найчастіше висаджують кулісами, а супутні породи — окремими рядами або групово-ланковим способом.

Культури бука культивують і за межею його природного поширення. В позаареальних умовах бук може відзначатися інтенсивним ростом, переважаючи інші аборигенні породи. Так, в 104-річних культурах, створених у свіжих дібровах Джуринського лісництва Вінницької області дерева бука лісового досягли середніх висоти 30,2 м і діаметра 43,4 см, дерева дуба звичайного, відповідно, 29,9 м і 42,7 см, ясена звичайного — 32,3 м і 43,4 см. Оскільки

дерева всіх трьох порід в культурах свіжої діброви в стиглому віці досягають приблизно однакових розмірів, то можна зробити висновок про успішний ріст бука лісового в умовах D₂ за межами його природного ареалу.

На Уманщині, згідно з історичними даними та народними переказами, зростали букові насадження. Так, від них походить назва селища Буки Маньківського району.

На території дитячого садка Уманського національного університету садівництва росте п'ять дерев бука лісового віком 65 років, які мають середню висоту 25 м і діаметр 36 см. Вони плодоносять і дають життєздатне насіння. Зібране і висіяне нами насіння дало сходи як при висіванні восени на дослідній ділянці у відкритому ґрунті, так і в закритому ґрунті. В старому колективному саду мешканців університетського містечка виявлено самосів бука лісового. При чому виявлено рослини як 4–5-річного, так і 8–9-річного віку. Успішно ростуть і декоративні форми цієї породи на території нашого вузу.

В арборетумі дендропарку «Софіївка» є три могутніх дерева бука лісового 120-річного віку, які за всіма показниками не поступаються деревам головним лісотвірних порід нашої зони. На головній алеї замість старих дерев липи дрібнолистої висаджено рослини бука. Вони мають чудовий вигляд і є окрасою алеї. В дендропарку зустрічаються і декоративні форми цієї породи, в т. ч. плакуча. На території Грекової балки нами виявлено самосів 7–8-річного віку.

У Синицькому лісництві ДП «Уманське лісове господарство» лісничим О.С. Остапчуком у 1990–1991 рр. створено коридорні культури бука. Згідно наших досліджень, дерева бука лісового мають середню висоту 7,1–9,0 м, діаметр 9,4–11,2 см, збереженість 352–386 шт.·га⁻¹, ростуть за І^б класом бонітету і майже не поступаються деревам дуба звичайного.

На основі проведених досліджень нами встановлено, що бук лісовий успішно росте, розвивається, плодоносить, дає життєздатні сходи та самосів, а також витримує конкуренцію з дубом звичайним та іншими породами у лісових культурах в ґрунтово-кліматичних умовах Правобережного Лісостепу України. Отже, в наших умовах є реальна перспектива вирощування цієї цінної деревної породи у культурах і декоративних насадженнях.

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ САДУ В СТИЛІ СІЛЬСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОГО КОТЕДЖУ

О.М. ПАНАСЕНКО, магістрантка

Ю.А. ВЕЛИЧКО, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Англійська класика в облаштуванні саду і при сьогоденішньому розмаїтті стилів ландшафтного дизайну залишається одним з найбільш популярних його напрямків.

Сільський англійський сад — це явище абсолютно особливе. Чудова комбінація функціональності, пишної рослинності та пейзажних ліній перетворює його в мальовничий оазис фарб і затишку. Перш за все сади біля англійських котеджів захоплюють незвичайним багатством рослинного світу, а не більш звичними для цього стилю строгими огорожами. Такий стиль підійде для оформлення саду з маленьким садовим будиночком.

Котеджний стиль дуже пластичний, він дозволяє оформити сади з різною структурою і формою ділянки, як ідеально квадратної, так і витягнутої або неправильною. При оформленні кожен такий сад потрібно розділити на дві частини: будинок оформляють як можна більш пишною рослинністю, а дальню частину саду розбивають більш впорядковано, відокремлюючи зони-кімнати (тільки не з високими зеленими стінами), кожен з яких оформляють по-своєму в класичному англійському стилі. Починають облаштування з розподілу саду на дві частини, після чого приступають спочатку до оформлення будинку.

Основним композиційним елементом в англійському котеджному стилі є палісадник. Палісадник (фр. Palissade — огорожа, частокіл) — ділянка між будинком і дорогою (тротуаром), обгороджений парканом (палісадом).

Палісадник зазвичай розсічений доріжкою, що веде до входу в будинок, а в стильовому рішенні пов'язаний з архітектурою будинку. Палісадник використовується для створення кам'янистих гірок, квітників, композицій з

декоративних кущів або плодових дерев. Нерідко композиція палісадника заснована на двох домінантних рослинах, що ростуть по різні боки доріжки, і доповнюють їх більш дрібних рослинах.

Отже, вхідну зону пропонуємо оформити палісадником. Акцентними рослинами в даній композиції будуть троянди.

Вхідна зона об'єкту проектування розділена на дві частини доріжкою, що веде до будинку та господарських споруд. Дотримуючись принципів оформлення палісадника в англійському стилі, ми запропонували встановити в цій частині, над доріжкою дерев'яну арку, яка буде оздоблена плетистими трояндами «Giardina» (*Rosa Large-Flowered Climber*).

В правій, від входу, частині території пропонуємо палісадник оформити у вигляді міксбордера, що обрамляє газон, а в лівій — суцільні насадження з наступних видів рослин: бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.), калина Бульденеж «Снігова куля» (*Viburnum opulus* L.), калина звичайна (*Viburnum opulus* L.), вейгела гібридна (*Weigela hybrida* Jaeg.), троянди флорібунда (*Rosa Floribunda*), троянда англійська «Gertrude Jekyll» (*English rose*), троянда поліантова «The Fairy» (*Rosa polyantha*), лаванда вузьколиста (*Lavandula spicata* L.), наперстянка пурпурова (*Digitalis purpurea* L.), дельфіній гібридний (*Delphinium x hybridum*), пенстемон бородатий (*Penstemon barbatus* (Cav.) Nutt.), чистець шерстистий (*Stachys lanata* Jacq.), молочай багатоквітковий (*Euphorbia polychroma* Kemer.), фізостегія вергінська (*Physostegia virginiana* L.), ячмінь гривастий (*Hordeum jubatum* L.).

Розташування рослин в композиції довільне, проте планувалось з врахуванням висоти рослин. Оскільки видовими точками композиції є вікна, що виходять на північ та стежка. Високорослі види розташовували на задньому плані (під парканом), а кущові у західній та східній частинах території, як фонові рослини.

Зону відпочинку від вхідної зони пропонуємо відділити за допомогою ще однієї арки з плетистими трояндами сорту «Giardina», яку розташовуємо в одну лінію з існуючими рядовими насадженнями туї західної.

В цій зоні запроектовано наступні декоративні композиції: міксбортер, що розташовуватиметься попід стіну будинку, над доріжкою, яка веде до майданчику та перголи; розарію, який буде знаходитись в центральній частині зони та декоративних грядок з пряними рослинами.

Для оформлення міксбордера пропонуємо використати такі рослини, як лаванда вузьколиста (*Lavandula spicata* L.), наперстянка пурпурова (*Digitalis purpurea* L.), пенстемон бородатий (*Penstemon barbatus* (Cav.) Nutt.), чистець шерстистий (*Stachys lanata* Jacq.), молочай багатоквітковий (*Euphorbia polychroma* Kemer.), фізостегія вергінська (*Physostegia virginiana* L.), ячмінь гривастий (*Hordeum jubatum* L.), королиця звичайна (*Leucanthemum vulgare* Lam.), ехінацея пурпурова (*Echinacea purpurea* L.).

Перголу пропонуємо оформити плетистими трояндами сорту «Giardina», а позаду неї висадити кущі бузку та калини Бульденеш, щоб візуально відокремити зону відпочинку від плодових та ягідних насаджень.

Для розарію ми підібрали троянди з англійської групи (*English rose*) сорту «Spirit of Freedom», які буде обрамляти бурдюр з лаванди вузьколистої (*Lavandula spicata* L.) та молочаю багатоквіткового (*Euphorbia polychroma* Kemer.)

На всій іншій території не зайнятій під декоративними насадженнями та стежковою мережею і майданчиком пропонуємо створити звичайний садово-парковий газон.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В С. ПОЛЯНЕЦЬКЕ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ

М.О. ФЕДОРЕНКО, магістрант

Ю.А. ВЕЛИЧКО, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Рослинність є найчутливішим з компонентів ландшафту. Підбір культур для озеленення присадибних ділянок має бути таким, щоб забезпечити виконання рослинами головних функцій, зокрема створення комфортних мікрокліматичних умов, фільтрацію повітря, зменшення шумів, підвищення естетичних якостей архітектурного середовища.

У підборі рослинного матеріалу для озеленення враховують екологічний, фітоценотичний, систематичний, естетичний та фізіономічний принципи.

Художній образ малого саду реалізується під впливом використання законів архітектурної композиції. Використовуючи масштаб простору, пропорційне ділення території та її елементів, метр і ритм, контраст і нюанс, а також характер планування можливо створити заданий тип ландшафтного простору.

На першому етапі розробки проекту необхідно визначити розміри площ, відведених для композицій різного призначення. Основна мета цього етапу — створення загального плану, зокрема виділення відкритих площ і площ зайнятих рослинами, та забезпечення добрих пропорцій між ними.

Площа об'єкту озеленення та благоустрою складає 0,22 га, територія відведена під озеленення відповідно складає 0,19 га.

Починати роботу по ландшафтному оформленню присадибної ділянки пропонуємо з озеленення.

До асортименту рослин, який ми пропонуємо висадити на території присадибної ділянки входять невисокі швидкоростучі дерева і чагарники у вигляді солітерів невеликих ландшафтних груп, вертикальне озеленення.

Для оформлення вхідної зони пропонуємо використати наступний асортимент рослин: троянда флорібунда сорт «Анджела» (*Rosa floribunda* «*Angela*»), дейція шорстка (*Deutria scabra* Thunb), шовковиця біла ф. плакуча (*Morus pendula* L.), горобина звичайна ф. плакуча (*Sorbus aucuparia pendula* L.) (додаток рис.7) , клен червоний (*Acer rubrum* L.), туя західна (*Thuja occidentalis* L.).

Важливим елементом озеленення присадибної ділянки є поступове розкриття краєвидів та привабливий вигляд ландшафту з усіх видових точок. Тому озеленення включає в себе поєднання цікавих видів рослин, одно- та багаторічних квіткових і вічнозелених рослин. Так як основною ідеєю саду є поєднання рослин і каміння, дані композиції оздоблюємо мармуровою крихтою та камінням. Асортимент для композицій нами підібрано таким чином, щоб вони мали привабливий вигляд протягом усього року.

Зона тихого відпочинку є центром усієї композиції, тому ми пропонуємо у даній зоні використати найбільш цінні та декоративні види рослин, які створять затишну та спокійну камерну атмосферу. В рослинну композицію даної групи пропонуємо включити наступні види: витка троянда (*Rosa* «*Flammentans*»), магнолія Кобус (*Magnolia kobus* L.), шовковиця біла ф. плакуча (*Morus alba* L. *pendula*), бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.), клен червоний (*Acer rubrum* L.), клен сріблястий (*Acer saccharinum* L.), яблуня Нездвецького (*Malus niedzwetzhyana* Diesk).

Прогулянкова зона є логічним продовженням зони тихого відпочинку. З південної сторони основним акцентом усієї композиції прогулянкової зони є рокарій. Асортимент рослин для створення рокарію підібраний з урахуванням екологічного, фітоценотичного, та естетичного принципів, та включає в себе:

— групу трав'янистих багаторічників, які не утворюють великих куртин: обрієта культурна (*Aubrieta x cultorum* L.), гвоздика трав'янка (*Dianthus deltoids* L.), іберис скельний (*Iberis saxatilis* L.), шафран весняний (*Crocus vernus* L.), дзвіночок карпатський (*Campanula carpatica* L.), пізньоцвіт (*Colchicum* L.), флокс Дугласа (*Phlox douglasii* L.), очиток камчатський (*Sedum*

kamtschatium L.).

— ефемероїди представлені в рокарії дрібно цибулинними: гіацинт (*Hyacinthus* L.), нарцис (*Narcissus* L.), тюльпан (*Tulipa* L.) білоцвіт весняний (*Leucojum vernum* L.).

Також використовуємо деревні рослини: ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.), ялівець лускатий (*Juniperus squamata* Lamb.), туя західна (*Thuja occidentalis* L.), таволга японська (*Spirea japonica* L.), кизильник горизонтальний (*Cotoneaster horizontalis* Decne), троянда флорібунда «Анджела» (*Rosa floribunda* «Angela»), яблуня Нездвецького (*Malus Nedzwetzkyana* Dieck), церціс канадський (*Cercis Canadensis* L.).

З іншої сторони прогулянкова зона представлена: ялівцем козацьким (*Juniperus sabina* L.), ялиною колючою ф. блакитною (*Picea pungens Globosa*), півонією деревовидною (*Paeonia suffruticosa* L.), магонією падуболистою (*Mahonia aquifolia* L.), форзицією пониклою (*Forsythia suspense* Vahl), дейцією шорсткою (*Deutzia scabra* Thunb), березою повислою (*Betula pendula* Roth).

Біля водойми використали такі рослини: ірис болотний (*Iris pseudacorus* L.), осока висока (*Carex elata* L.) , німфея (*Nimphaea*), хоста білоокаймлена (*Hosta albo-marginata* «Birchwood Parkys Golg»).

Фоном для всієї композицій слугуватиме газон створений із універсальної газонної суміші: райграсу багаторічного (*Lolium perenne* L.), тонконога лучного (*Poa pratensis* L.) та вівсяниці червоної (*Festuca rubra* L.).

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ДАЧНОЇ ДІЛЯНКИ В М. КИЇВ

О. В. ШКЛЯР, магістр

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, доцент

Уманський національний університет садівництва

Екологічна ситуація міст – «дзеркало», в якому відображається рівень соціально-економічного становища країни, тому не випадково інформація про екологічну ситуацію в розвинених країнах є відкритою і займає одне з провідних місць у політичному та громадському житті суспільства [3].

Розбудова міст, розвиток його промисловості, стають все більш складними проблемами з охорони навколишнього середовища, створення нормальних умов для життя і діяльності людини. В останні десятиріччя посилюється негативний вплив людини на навколишнє середовище і, зокрема, зелені насадження. Рослини, як система, що забезпечує комфортність умов проживання людей у місті, регулює (в певних межах) газовий склад повітря та ступінь його забрудненості, кліматичні характеристики міських територій, знижують вплив шумового ефекту і є джерелом естетичного відпочинку людей, вони мають величезне значення для людини [2, 7].

Мета дипломної роботи — розробити проектні пропозиції щодо озеленення та благоустрою території дачної ділянки в м. Київ.

Для поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- ознайомитись з науково-технічною літературою за обраною темою;
- зробити повний аналіз факторів, що впливають на прийоми озеленення та благоустрою території об'єкту;
- розробити проектні пропозиції щодо озеленення та благоустрою території;
- представити проект щодо озеленення та благоустрою дачної ділянки в м. Київ;

- запропонувати агротехнічні заходи по догляду за створеними зеленими насадженнями;
- розрахувати орієнтовний кошторис витрат на проведення озеленення.

Об'єкт дослідження – територія дачної ділянки м. Київ.

Предмет дослідження – вивчення стану території об'єкту та створення оптимальних композиційних рішень щодо озеленення та благоустрою.

Методи дослідження. В основу теоретичних досліджень даної роботи покладені як загальнонаукові (аналіз, синтез, спостереження), так і конкретні (спеціальні) методи пізнання, що розроблені для дендрології, ландшафтного проектування, фізіології рослин та інших біологічних дисциплін.

Студенти-магістри зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» пройшли підготовку згідно навчальних планів і опанування фахових дисциплін, які сприяли виконанню проектних рішень, проведенню озеленення, влаштуванню благоустрою, догляду за ними з розрахунком мінімальних затрат коштів [5, 7].

Для озеленення та благоустрою обрано дачну ділянку в м. Києві, площа 694,62 м². На ситуаційному плані (рис. 1.) відмічено баланс території та експлікацію з умовними позначеннями.

Рис. 1. Ситуаційний план.

Проведення озеленення відбувалося під час виробничої практики, а в написанні наукової праці використано авторські фото [5]. Дачна ділянка знаходиться за межами міста в Святошинському районі по вул. Омріяна, 165. В районі збудовані різноманітні приватні ділянки, які прилягають з усіх сторін до нашої дослідної.

На об'єкті розташовано двоповерховий будинок (рис. 2.), відведена каналізаційна та стічна системи, басейн, альтанка, баня, вольєр, облаштовано пішохідні доріжки з тротуарної плитки, які забезпечують вільний рух по території (рис. 5.). Територія потребує прибирання після проведення будівництва, вивезення рештки брухту, сміття (рис. 3-4.).

Рис. 2. Двоповерховий будинок.

Рис. 3. Залишки сміття.

Рис. 4. Прибирання території після забудови.

Рис. 5. Встановлена каналізаційна система, виведено систему поливу.

На дачній ділянці повністю відсутні зелені насадження і тому проект спрямований на проведення озеленення території. Благоустрій потребуватиме влаштування освітлення, ін. МАФ. Замовник акцентує увагу на підбір асортименту з невибагливих рослин та мінімальними затратами праці доглядаючи їх. Територія огорожена кам'яним і металевим парканом.

Ділянку розподілено на такі функціональні зони: вхідну зону – 144,34 м², зону відпочинку – 514,49 м² та ягідник 35,79 м², що відображено на генеральному плані (рис. 6.). Уся територія передбачає влаштування газону звичайного з висівом трав, стійких до умов зростання, куштиння, вигоптування (*Agrostis abies*, *Festuca rubra*, *Lolium perenne*, *Poa pratensis*).

Рис. 6. Генеральний план.

Біля будинку (вхідна зона) влаштовано розарій (рис. 7.) з підібраним сортиментом кущових чайногібридних троянд [1]. Висадження їх здійснено згідно схеми садіння 70×35 см та декоруванням білої гальки з майбутнім полегшенням у догляді. Також в зоні відпочинку, де розташовано басейн вздовж паркану висаджені хвойні рослини (*Pinus sylvestris* L.). У групові насадження підібрано, як хвойні так і листяні кущові рослини (*Juniperus sabina*, *Picea glauca* 'Conica', *Thuja occidentalis* 'Aurea', 'Columna', 'Globosa', *Berberis*

thunbergii). Зелені насадження задекоровано галькою з додаванням кам'яних порід з граніту, які влаштовано площинно [6].

Рис. 7. Підготовка троянд до садіння (ліворуч) та створена композиція з видами хвойних рослин.

В зоні відпочинку біля басейну встановлено лавку для довготривалого відпочинку. А у вечірні часи, щоб забезпечити освітлення влаштовані ліхтарі на сонячних батареях.

Зелені насадження протягом вегетаційного періоду потребують своєчасного дотримання агротехнічних заходів: формування листяних кущових рослин завдяки обрізці, полив, удобрення, а також розпушування ґрунту в пристовбурних лунках дерев, знищення бур'янів, знищення хвороб і шкідників рослин, підстригання газону, що забезпечить об'єкту озеленення довговічність, красивоквітучість. Елементи благоустрою потребують також ретельного догляду з максимальним його терміном обслуговування [4].

Отже, створення проектів озеленення та благоустрою дачних ділянок потребують правильного планування, підбору асортименту рослин, дотримання та своєчасного виконання агротехнічних заходів згідно заздалегідь спланованих календарних планів та технологічних карт. Такі об'єкти матимуть змогу функціонувати тривалий час і та частка втілення фахівця, кошторисні розрахунки, затрати праці принесуть проживаючим, відвідувачам насолоду від його створення.

Список використаних джерел

1. Варлащенко Л. Г. Використання троянд в озелененні дачних і присадибних ділянках // Всеукр. наук. інтерн.-конф. «Озеленення та благоустрій садово-паркових об'єктів». Умань: ВПЦ «Візаві» (Вид. «Сочинський»), 2014. С. 14–16.
2. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць. Львів, 2005. 455 с.
3. Майер Й. Универсальный справочник садовода: Практические советы на весь год. Харьков-Белгород: Книжный клуб, 2011. С. 115–121.: ил.
4. Мамчур Т. В. Агротехніка зеленого будівництва: практикум (для студентів факультету лісового і садово-паркового господарства денної і заочної форми навчання зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Умань: УНУС, 2016. 116 с.
5. Мамчур Т.В., Тисячний О.П. Підготовка студентів зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» під час практичних занять з дисципліни «Агротехніка зеленого будівництва» та «Інтродукція та адаптація декоративних рослин» // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 49–54.
6. Мамчур Т.В., Шкляр С.В. і О.В. Агротехнічні заходи на об'єкті озеленення // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 54–61.
7. Парубок М.І., Мамчур Т.В. Перспективи професії ландшафтного дизайнера // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 72–76.

ПРОЕКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ С. СЕВЕРИНІВКА В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

С. В. ШКЛЯР, магістр

Л.Г. ВАРЛАЩЕНКО, науковий керівник, доцент

Уманський національний університет садівництва

Зелені насадження є незамінними елементами в планувальній структурі сучасних присадибних ділянок як у великих містах, так селищах. Вони виконують різноманітні функції: надають естетичної насолоди, забезпечують свіжим повітрям, створюють тінь, біля будинку сприяють поліпшенню мікроклімату і санітарно-гігієнічним умовам (знижуючи швидкість вітру, шум, затримуючи пил і аерозолі, сприяючи зменшенню концентрації диму і шкідливих газів в повітрі та ін.) [2].

Декоративно-планувальні функції зелених насаджень поділяють на три великі групи: ландшафтоутворювальні, планувальні, організація відпочинку населення.

Мета роботи – розробити проект озеленення присадибної ділянки в с. Северинівка, Київської обл., що сприятиме впливу на екологічне середовище проживаючих господарів, а також матиме високі естетичні властивості ділянки [3].

Для виконання поставленої мети передбачені наступні завдання:

- вивчити й узагальнити дані джерел літератури з використанням зелених насаджень в поліпшенні загального стану озеленювальної ділянки;
- провести функціональний та архітектурно-планувальний аналіз території присадибної ділянки в с. Северинівка;
- підібрати асортимент рослин для озеленення присадибної ділянки;
- запропонувати агротехнічні заходи по догляду за зеленими насадженнями;
- представити проекти озеленення і благоустрою присадибної ділянки

с. Северинівка;

– розрахувати орієнтовний кошторис витрат на проведення озеленувальних робіт.

Методи дослідження. В основу теоретичних досліджень даної роботи покладені як загальнонаукові (аналіз, синтез, спостереження), так і конкретні (спеціальні) методи пізнання, що розроблені для дендрології, ландшафтного проектування, фізіології рослин та інших біологічних дисциплін.

Підготовка студентів освітнього рівня «Магістр» зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» згідно навчальних планів передбачає опанування фахових дисциплін, які мають теоретичні знання при використанні під час виробничої практики та написанні дипломної роботи створюючи проекти озеленення та благоустрою різних об'єктів, зокрема і присадибні ділянки [5, 7].

Об'єктом проекту озеленення та благоустрою обрано присадибну ділянку по вул. Мирна, 122, с. Северинівка, Київської області. Площа ділянки становить $896,4 \text{ м}^2$. Присадибна ділянка межує з іншими приватними присадибними ділянками. На території побудовано будинок, влаштовано пішохідні доріжки, що відображено на ситуаційному плані (рис. 1.).

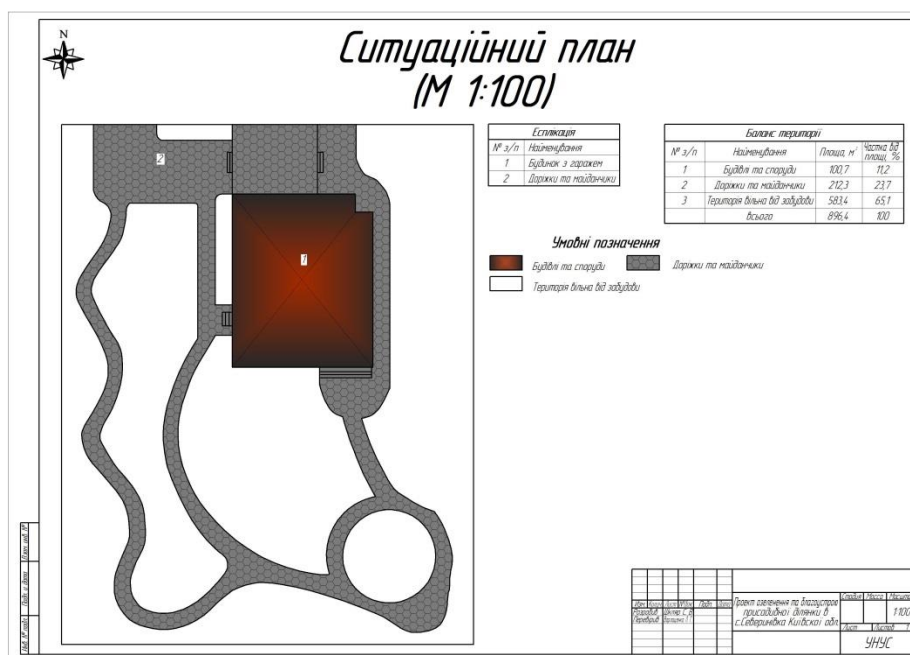

Рис. 1. Ситуаційний план.

Будинок розташований з північної частини присадибної ділянки (рис. 2.) та має повністю відсутні зелені насадження і потребує підбору асортименту рослин з доповненням благоустрою з використанням МАФ.

Рис. 2. Будинок на території присадибної ділянки.

Насамперед територію присадибної ділянки розбили на функціональні зони: вхідна, господарська, зона плодового саду, відпочинку для всієї сім'ї. Всі зони між собою пов'язані єдиною дорожньо-стежковою мережею.

На проектованій ділянці вхідна зона представлена широкою доріжкою з декоративної плитки, що веде до будинку, переважно між доріжками влаштовано газонне покриття з травосумішшю: *Poa trivialis* L., *P. pratensis* L., *Cynosurus cristatus* L. (рис. 3.).

Рис. 3. Влаштування газону.

На даній ділянці господарська зона має спеціальну металеву огорожу. Тут висаджуємо живопліт з *Thuja occidentalis* f. 'Columna' L., що надасть її декоративності та солітерне насадження *Malus nedzwetzkyana* Dieck.) та рядове насадження *Corulus colurna* L.(рис. 4.).

Рис. 4. Рядові насадження *Thuja occidentalis* (ліворуч) і *Corulus colurna* (праворуч).

Зона плодового саду запланована біля господарської зони та із східної сторони будинку представлена насадженнями *Malus domestica* Borkh., сорт 'Айдаред' і 'Голден Делішес', *Cerasus vulgaris* L. на карликовій підщепі (рис. 5-6.). Також запропоновано вирощування кущових ягідних рослин *Ribes rubrum* L., *R. nigrum* L., *Grossularia reclinata* (L.) Mill., *Fragaria ananassa* Duch.

Рис. 5. Підготовка ям для плодкових насаджень (ліворуч), їх висадження (праворуч).

Рис. 6. Сформування пристовбурної лунки у *Cerassus vulgaris* (ліворуч), полив (праворуч).

В зоні відпочинку для всієї сім'ї передбачено дитячий майданчик, альтанку, басейн, розбивка кам'янистого саду (рис. 7.). У вечірні часи для забезпечення вільного руху територією заплановано влаштувати ліхтарі на сонячних батареях. Догляд за рослинами заплановано з використанням стаціонарного влаштування поливу.

Рис. 7. Влаштування кам'янистого саду.

Запроектовано на ділянці висаджено групу декоративних кущів: *Betula pendula* Roth. f. 'Purpurea', *Pinus mugo* Turra f. 'Columnaris', *Acer palmatum* Thunb. f. 'Shaina' карликова з пурпуровим забарвленням листків, *Hydrangea paniculata* Sieb, *Berberis thunbergii* DC.), сорт 'Dart's red lady', *Forsythia europaea* Medik. (рис. 8.).

Рис. 8. Групове насадження декоративних дерев і кущів.

Оскільки озеленення території присадибної ділянки забезпечено декоративними кущами та деревами, то в південно-західній частині вхідної зони пропонуємо створити квітник з площею 16,8 м². Він має круглу форму, а для кращого його споглядання задекоровано галькою. Всі запроектовані частини відображено на генплані (рис. 9.).

Рис. 9. Генеральний план об'єкту озеленення.

Висаджені рослини потребують таких агрозаходів: обробіток ґрунту з розпушуванням та прополюванням бур'янів, підживлення, полив, підв'язування, прищипування, боротьба з шкідниками та хворобами [4, 6].

Отже, в процесі розробки проекту озеленення та благоустрою присадибної ділянки в с. Северинівка територію поділено на функціональні зони і,

відповідно до кожної з них підібрано асортимент рослин за їх еколого-біологічними особливостями, які найкраще задовольняють особливості й потреби кожної з окремих зон і відповідають даній ділянці.

Список використаних джерел

1. Грицуля І. В., Варлащенко Л. Г. Озеленення та благоустрій присадибної ділянки м. Нікополь Дніпропетровської обл. // Всеукр. наук. інтерн.-конф. «Озеленення та благоустрій садово-паркових об'єктів». Умань: ВПЦ «Візаві» (Вид. «Сочинський»), 2014. С. 16–18.
2. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць. Львів, 2005. 455 с.
3. Майер Й. Универсальный справочник садовода: Практические советы на весь год. Харьков-Белгород: Книжный клуб, 2011. С. 115–121.: ил.
4. Мамчур Т. В. Агротехніка зеленого будівництва: практикум (для студентів факультету лісового і садово-паркового господарства денної і заочної форми навчання зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Умань: УНУС, 2016. 116 с.
5. Мамчур Т. В., Тисячний О. П. Підготовка студентів зі спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» під час практичних занять з дисципліни «Агротехніка зеленого будівництва» та «Інтродукція та адаптація декоративних рослин» // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 49–54.
6. Мамчур Т. В., Шкляр С. В. і О.В. Агротехнічні заходи на об'єкті озеленення // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 54–61.
7. Парубок М. І., Мамчур Т. В. Перспективи професії ландшафтного дизайнера // Тези доповідей учасників Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» (18 квітня 2018 р., м. Умань). Умань: УНУС, 2018. С. 72–76.

СПОСОБИ ЗРОШЕННЯ РОЗСАДНИКІВ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТСУВАННЯ

М.В. ШЕМЯКІН, кандидат с.-г. наук, доцент
Уманський національний університет садівництва

Останнім часом кліматичні зміни зумовлюють наростання температур повітря, часті посухи різної тривалості, через що відбуваються значні коливання вологи у верхніх шарах ґрунту. Часто запаси продуктивної вологи можуть повністю вичерпуватись, у результаті чого настає ґрунтова посуха.

Впродовж вегетації рослини споживають неоднакову кількість ґрунтової вологи. Весною надземна частина рослин розвинута слабо. Впродовж осінньо-зимового періоду, як правило, у метровому шарі ґрунту накопичується значний запас вологи. Однак уже у кінці квітня і на початок травня з підвищенням температур повітря часто верхній шар ґрунту пересихає, що зумовлює зріджених сходів у посівному відділенні. Травнева та літні посуха негативно впливає на висаджені на дощування сіянці чи укорінені живці.

Згодом, із інтенсивним ростом пагонів і збільшенням площі листкової поверхні, значно збільшуються витрати на транспірацію. Рослини відстають у рості, можуть в'янути. За рахунок цього зменшується вихід стандартної продукції та погіршується її зовнішній вигляд. Тому лімітуючим фактором одержання якісного садивного матеріалу у розсадниках декоративних культур є нестача ґрунтової вологи впродовж вегетації. Отже зрошення є необхідним елементом вирощування садивного матеріалу (А.И. Коровин, 2000).

Нині найбільш поширеними способами поливу розсадників декоративних культур є дощування та краплинне зрошення.

До способів і техніки поливу лісових розсадників висуваються наступні вимоги:

- рівномірно розподіляти на площі і у кореневмісному шарі ґрунту воду у необхідні терміни, забезпечуючи родючість ґрунту;
- не допускати непродуктивних втрат води на просочування у глибокі шари ґрунту, на скиди і випаровування, забезпечувати високий коефіцієнт використання поливної води;
- зберігати структуру ґрунту;
- попереджувати засолення і заболочування;
- мати високу продуктивність праці при поливі, максимальну механізацію і автоматизацію (И.И. Сяксяев, 1978).

При виборі способу поливу слід враховувати ряд умов:

- кліматичні умови і перш за все зволоженість території, випаровуваність і швидкість вітру. Вітер швидкістю 2 м/с перешкоджає застосуванню дощування далекоструминними, а більше 5 м/с — короткоструминними пристроями;
- ґрунтові умови, а саме: швидкість вбирання, коефіцієнт фільтрації, глибина ґрунтового шару і ступінь засолення ґрунтів. На малопотужних ґрунтах і ґрунтах із значною швидкістю вбирання (більше 15 см в першу годину) слід застосовувати полив дощуванням. На ґрунтах сильно- і середньозасоленних, а також на ґрунтах погано водопроникних полив дощуванням не рекомендується;
- рельєф — наявність нерівностей поверхні і ухил;
- біологічні умови — особливості розвитку надземної частини і кореневої системи рослин.

При дощуванні вода подається до рослин у вигляді дощу за допомогою спеціальних машин, пристроїв та агрегатів. Дощування має такі особливості:

- зволожується ґрунт, рослини і приземний шар повітря;
- глибина зволоження ґрунту, як правило, менша, ніж при поверхневому поливі;
- можливі часті поливи малими нормами, що сприяє більш рівномірному зволоженню ґрунту.

При підборі дощувальної техніки необхідно враховувати конфігурацію і розмір площі для того, щоб під час поливу не зрошувались сусідні ділянки чи дороги, але разом з тим уся площа зрошуваної ділянки також повинна бути рівномірно полита.

Також необхідно, щоб висота рослин, які вирощуються у розсаднику узгоджувалась із габаритами дощувальної техніки. Високорослі деревні породи можуть пригинатись дощувальною технікою і у результаті контакту пошкоджуватись, що у свою чергу буде призводити до погіршення якості садивного матеріалу та поширення хвороб.

При краплинному зрошенні вода подається локально у зону найбільш інтенсивного розвитку кореневої системи рослин. Через незначні витрати води із крапельниці цей спосіб можна застосовувати на важких ґрунтах і на великих похилах поверхні. Також його доцільно застосовувати, коли рослини ростуть декілька років на одній площі під час дорощування і у маточниках.

Переваги краплинного зрошення, порівняно з іншими способами, наступні:

- можливість своєчасного проведення поливів з одночасним внесенням розчинних мінеральних добрив відповідно до біологічних особливостей розвитку рослин та ґрунтово-кліматичних умов зрошуваних угідь;

- економія поливної води порівняно з традиційними методами зрошення, у 1,5–3,0 рази залежно від виду культури, кліматичних і погодних умов;

- економічна безпека зрошення, яка зумовлена зменшенням поливних норм і природним розсоленням контурів, зволоження в осінньо-зимово-весняний період за рахунок опадів;

- економія електроенергії;

- економія добрив за рахунок їх локального внесення з поливною водою (до 30–50%);

- зменшення витрат ручної праці на експлуатацію і технічне обслуговування систем краплинного зрошення за рахунок повної автоматизації водорозподілу.

Основними недоліками краплинного зрошення є його висока вартість і вимоги до якості поливної води (М. Ромащенко, А. Шатковский, С. Рябков).

Ні один із способів поливу не може бути універсальним. Вибір способу поливу базується на аналізі конкретних природно-господарських умов розсадника декоративних культур.

МОЖЛИВОСТІ ГІБРИДИЗАЦІЇ КЛЕМАТИСУ

Г.В. РУДНЄВА, бакалавр лісового та садово-паркового господарства

О.М. ВОЙТОВИЧ, науковий керівник к.б.н., доцент

Запорізький національний університет

У зеленому будівництві важливу роль відіграє вертикальне озеленення. Декоративні рослини, що в'ються (ліани) займають особливе місце серед квіткових культур, але асортимент їх не великий, і його треба розширювати. Тому особливу увагу заслуговують клематиси – багаторічні декоративні ліани, представлені різноманітними видами, сортами і гібридними формами. Більшість з цих високодекоративних рослин порівняно невибагливі до ґрунту, стійкі до низьких температур, посухи, швидко ростуть, мають яскраве рясне і тривале цвітіння, відносно слабо уражуються грибковими хворобами, що дозволяє рекомендувати їх для вирощування у відкритому ґрунті. Клематиси займають при посадці мало місця. Вони дають багато зелені, яка може покривати значні поверхні. Цвітуть з весни до холодів квітками різного забарвлення і форми. Спекотні місяці року – пора масового цвітіння більшості видів і сортів цієї культури.

Клематиси з успіхом використовують при декоративному оформленні скверів, відкритих ділянок садів і парків, палісадників, житлових дворів, територій навчальних і лікувальних установ. Ліана доречна при створенні

барвистих арок, пергол, трельяжів, а також для декорування стін будівель, терас, альтанок. Клематис використовується ще й як горшкова культура в закритих приміщеннях при декоруванні просторих залів, вестибюлів, фойє, веранд, при зовнішньому оформленні вікон, балконів, лоджій.

Метою селекційної роботи є отримання сортів клематиса, що відрізняються високою декоративністю і оригінальністю, є стійкими до посухи, зимостійкими, тривало і красиво цвітуть і добре розмножуються вегетативним шляхом.

До гібридизації було залучено 5 сортів клематису, що належать до двох видів:

1. Клематис фіолетовий (*Clematis viticella*): сорт «Романтика» (*Clematis «Romantika»*); сорт «Принц Чарльз» (*Clematis Prince Charles L.*); сорт «Вікторія» (*Clematis Victoria*);

2. Клематис Жакмана (*Clematis Jackmanii*): сорт «Барбара» (*Clematis Barbara*); сорт «Жанна д'Арк» (*Clematis Jeanne d'Arc*).

Клематис «Романтика» (*Clematis «Romantika»*) має дуже рясне цвітіння. Його висота – 2-2,5 м. Його своєрідність полягає в дуже темному, практично чорному забарвленні квіток. Середній діаметр квітки – 8 см. Середня довжина листової пластинки – 3,5 см, середня ширина – 2,5 см.

Клематис Принц Чарльз (*Clematis Prince Charles L.*) – це ліана висотою до 2,5 м. Він має світло-фіолетове забарвлення квітів з яскраво-жовтими тичинками. Квіти середнього розміру. Середній діаметр квітки – 9 см. Середня довжина листової пластинки – 3,7 см, середня ширина – 2,3 см.

Сорт Вікторія (*Clematis Victoria*) – ліана довжиною 2,5-3 метра, квітки діаметром всередньому 6 см, на довгих квітконосах. Середня довжина листової пластинки – 3 см, середня ширина – 2,1 см. Чашолистки широкі, пурпурно-рожево-бузкові, фактурні. Пильовики жовті. Цвіте дуже рясно з липня по вересень на пагонах поточного року. Морозостійкий сорт.

Сорт Барбара (*Clematis Barbara*) – квітки розкриті, зіркоподібні; чашолиstkів 6-8, вони подовжено-загострені, з хвилястими краями, рожево-

бузкові з пурпурно-малиноюю смужкою по центру (іноді ця смуга не виражена). Пильовики червоно-пурпурні. Цвітуть двічі на рік. Середній діаметр квітки – 10,2 см. Середня довжина листової пластинки – 4,9 см, середня ширина – 2,9 см.

Сорт Жанна д'Арк (*Clematis Jeanne d'Arc*) – сорт клематисів з компактними квітами білого кольору. Клематиси Жанна Д'арк добре приживаються на будь-яких типах ґрунтів, не бояться заморозків, відмінно себе почувають і на сонці, і в тіні, а також є стійкими до збудників різних хвороб. Потребує слабкої обрізки. Середній діаметр квітки – 8,4 см. Середня довжина листової пластинки – 3,7 см, середня ширина – 2,6 см.

Було схрещено сорти в наступних комбінаціях:

1. Вікторія × Принц Чарльз;
2. Принц Чарльз × Вікторія;
3. Барбара × Принц Чарльз;
4. Принц Чарльз × Барбара;
5. Романтика × Вікторія;
6. Романтика × Принц Чарльз;
7. Принц Чарльз × Романтика;
8. Принц Чарльз × Жанна Д'Арк;
9. Романтика × Жанна Д'Арк;
10. Жанна Д'Арк × Принц Чарльз.

Від схрещувань Принц Чарльз × Вікторія, Вікторія × Принц Чарльз, Барбара × Принц Чарльз, Романтика × Вікторія, Романтика × Принц Чарльз і Принц Чарльз × Романтика вдалось отримати гібридне насіння, яке чекає на перевірку схожості.

Здійсненню гібридизації інколи заважали погодні умови: рясні дощі, подекуди вітер. Також, враховуючи життєву форму рослин, квіти деяких дослідних сортів знаходились занадто високо, що також приносило незручності при виконанні робіт по гібридизації. Але в цілому для гібридизації клематису

можна застосовувати стандартну процедуру: попередня кастрація, ізоляція, перенесення пилку, ізоляція.

Найвдалішими материнськими рослинами для гібридизації клематисів є сорти «Романтика» і «Принц Чарльз» Клематис фіолетовий (*Clematis viticella*) Саме вони дали найбільшу кількість насіння від схрещування з іншими сортами. Щодо сортів виду Клематис Жакмана (*Clematis Jackmanii*), то лише в одній комбнації із участю сорту Барбара вдалось отримати насіння. Робота з гібридизованим насінням наразі продовжується.

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТЕРИТОРІЇ КАРТИННОЇ ГАЛЕРЕЇ М. УМАНЬ

О.Е ФЕДОРІНА, магістрантка

І.М. ПУШКА, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Уманська картинна галерея — художній музей-галерея у місті Умані, відділ Уманського краєзнавчого музею; цінне зібрання творів образотворчого і пластичного мистецтва; розташований у приміщенні частково діючого костелу, що є пам'яткою архітектури 1-ї половини XIX ст. державного значення, й розташована за адресою: вул. Андрія Кизила, буд. 2.

Загальна площа об'єкту реконструкції становить 2216 м². Сама будівля має архітектурну та історичну цінність для всього міста. Вона має висоту 3 поверхового будинку та 4 колони при вході. Територія картинної галереї є транзитною пішохідною зоною. На даний час дорожньо-стежкова мережа, що оточує територію потребує реконструкції. Безпосередньо на території картинної галереї є нові доріжки, що сформовані за допомогою плиткового покриття. На досліджуваній території розміщені такі елементи як: власне

будівля картинної галереї, сміттєві баки, лави.

Головні насадження території – це масив з східного боку будинку картинної галереї. Його складають такі породи як липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill.), вишня пташина (*Cerasus avium* Mill.), ліщина деревовидна (*Corylus colurna* Mill.), липа срібляста (*Tilia tomentosa* Mill.). Також невдало сформоване контурне рядове насадження з ліщини деревовидної (*Corylus colurna* Mill.) та масив з яловця горизонтального (*Juniperus horizontalis* Moench.) позаду будівлі.

Асортимент гарноквітухих кущів представлений лише форзицією пониклою, квіткові насадження – відсутні. Деревні рослини здебільшого знаходяться в задовільному стані. Трав'яний покрив задовільний, але в окремих місцях повністю витоптаний, зустрічаються рудеральна рослинність, тому він потребує часткової реконструкції.

Територію пропонуємо розділити на функціональні зони: декоративну, транзитну та зону відпочинку. Загальна планувальна композиція зелених насаджень на території, прилеглої до картинної галереї включатиме поєднання двох стильових напрямків садово-паркового мистецтва: регулярного і ландшафтного. Покращити загальний вигляд території пропонуємо за допомогою введення до асортименту рослин даної території декоративних деревних та кущових інтродуцентів, квіткової рослинності тощо. Їх весняно-літнє цвітіння надасть привабливості цій території.

В оформленні території значну роль відведено кущам: які утворюють нижній ярус і створюють перехід від горизонтальної площини газону до крон дерев. Форзиція повисла (*Forsythia suspensa* L.) посаджена біля головного входу акцентує перехід від газону до групової посадки дерев і потребує лише обрізки для поліпшення декоративних якостей. Пропонуємо доповнити дану композицію флоксом шиловидним (*Phlox subulata* L.) та гіацинтом східним (*Hyacinthus orientalis* L.)

При компонуванні кущових груп увага звернена на гармонійне поєднання кольору, текстури, форми та їхнього фону.

Для групових декоративних композицій розміщених у зоні тихого відпочинку пропонуємо наступні рослини: клен різьблений (*Acer palmatum* «Dissectum Nigrum»), барбарис Тунберга червонолистий «Нана» (*Berberis thunbergii* "Atropurpurea Nana"), барбарис Тунберга «Голден Рінг» (*Berberis thunbergii* "Golden ring"), барбарис Тунберга «Коболд» (*Berberis thunbergii* «Kobold»), ялівець звичайний «Грін карпет» (*Juniperus communis* «Green Carpet») та ялівець горизонтальний «Голден карпет» (*Juniperus horizontalis* «Golden Carpet»), доповнять дану композицію трав'янисті рослини: гвоздика-трав'янка (*Diáanthus deltoídes*), флокс шиловидний (*Phlox subulata* L.), смолка махрова (*Viscaria* var. *flore pleno*), шафран посівний (*Crocus sativus* L.), пізньоцвіт осінній (*Colchicum autumnale* L.), армерія дерниста (*Armeria caespitosa* L.), різуха кавказька (*Arabis albida* L.), обрієта культурна (*Aubrieta cultivars* L.), іберис скельний (*Iberis saxatilis* L.).

Для декоративної змішаної групи чагарників транзитної зони пропонуємо використати наступні рослини: півонія деревовидна (*Paeonia suffruticosa* (Andr.)), спірея японська (*Spiraea japonica* L.), кизильник Даммера (*Cotoneaster dammeri* L.), кизильник блискучий (*Cotoneaster lucidus* (Schlecht.)), різні сорти магнолій (*Magnolia* L.) тощо. Групові композиції пропонуємо оздобити мармуровою крихтою. По периметру усієї композиції пропонуємо створити бордюр з самшиту дрібнолистого (*Buxus sempervirens* var. *microphylla*). висотою 30–35 см. Також, пропонуємо поновити рядову посадку ліщини деревоподібної в якій спостерігаються випадки.

Значне місце в ландшафтному оформленні нашого об'єкту займає газон: костриця овеча 30%, костриця червона змінена, 55%, пажитниця багаторічна 15%.

Реконструктивні заходи покращення загального вигляду доріжок зводиться до того, що потрібно більш чітко виділити їх межі і в зоні відпочинку бетонні плити замінити на паркову декоративну плитку.

Один із напрямків вдосконалення об'єкту є підвищення рівня благоустрою. Для цього пропонуємо замінити застарілі паркові лави на нові, які

відповідатимуть стилю реконструйованого Центрального парку культури та відпочинку, який знаходиться навпроти картинної галереї.

Орієнтовна вартість проекту озеленення та благоустрою території, прилеглої до Картинної галереї м. Умань, Черкаської області становить 509556 грн. Найбільші суми витрат припадають на закупівлю садивного матеріалу для озеленення території. Найменше витрат припадає на вартість матеріалів для благоустрою (лав, системи освітлення тощо).

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ №3 I–III СТУПЕНІВ В М. УМАНЬ

К.О. ХОМЕНКО, магістрантка

І.М. ПУШКА, кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Школа – це майстерня, де формується думка підростаючого покоління. Треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш випустити з рук майбутнє. Територія Загальноосвітньої школи № 3 I-III ступеня м. Умані розташована в південній частині міста Умань.

Поблизу ділянки озеленення розміщена шкільна котельня, пролягають головні доріжки й алеї, що розташовані на території школи, житлові будинки, пролягають головні вулиці, які мають транзитний рух. При цьому система зелених деревних, нейтралізує його і захищає всю територію шкільного закладу. Ажурні крони дерев надають необхідну прохолоду в літні спекотні дні, захищають приміщення та асфальтне покриття від надмірного перегріву, а в зимовий час пропускають сонячні промені, що забезпечує надходження достатньої кількості світла і тепла до ґрунтової поверхні та стін та вікон будівлі.

На території школи ЗОШ №3 зростають такі види: *Betula pendula* Roth, *Salix babylonica* L., *Sorbus aucuparia* L., *Malus niedzwetzkyana* Dieck., *Thuja occidentalis* L., *Thuja occidentalis* 'Smaragd' L., *Thuja occidentalis*, *Picea abies* L., *Berberis vulgaris* L., *Mahonia aquifolium* L., *Forsythia suspensa* Vahl., *Symphoricarpos* L., *Syringa vulgaris* L., *Berberis thunbergii* L., *Viburnum opulus* L., *Juniperus communis* L., *Juniperus sabina* L., *Corylus avellana* L.

Запропоновані нами проектні рішення виконані в регулярному стилізовому напрямку, що відповідає загальній стилістиці і конфігурації території Уманської ЗОШ №3.

Для реконструкції парадної зони було запропоновано наступні композиції: партер по периметру і арабеску виконати з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L. Боскети з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L. 'Suffruticosa'), у кутах боскету пропонуємо висадити клен польовий (*Acer campestre* «Rozi»), у центрі боскету пропонуємо висадити ґрунтопокривні рослини троянди мініатюрної сорт Пінк Міні (*Rosa miniature* Pink Mini). З південної сторони боскету пропонуємо квіткові клумби з петунії флорібунда сорт Соні Орхид (*Petunia Floribunda Sony Orchid*). З західної сторони боскету пропонуємо створити арабеску у вигляді українського герба, клумби гості (*Hosta*), календули лікарської (*Calendula officinalis* L.), астри Томсона сорт «Nana» (*Aster Tomsona* «Nana»). На всій території школи пропонуємо провести реконструкцію газонного покриття. Для цього створюємо травосуміш наступного складу: пажитниця багаторічна (*Lolium perenne* L.), 30%, костриця червона (*Festuca rubra* L.), 30% і мітлиця повзуча (*Agrostis stolonifera* L.), 40%. Для благоустрою території пропонуємо використати такі малі архітектурні форми: фонтан, лави, урни, ліхтарі. Також по всій території школи пропонуємо заміну асфальтного покриття на плиткове.

Для зони тихого відпочинку пропонуємо альтанку. По боках альтанки — тую західну сорт Єллоу Ріббон (*Thuja occidentalis* «Yellow Ribbon»). Біля альтанки пропонуємо клумби із квіткових рослин: троянди без колючків сортів Фантін Латоур (*Rosa* L. «Fantin-Latour»), Пендуліна (*Rosa* L. *Pendulina*),

Зефирин Друєн (*Rosa L. Zephirine Drouhin*). На задньому фоні альтанки рядову посадку берези повислої (*Betula pendula* Roth.), також по периметру був висаджений самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.). У даній зоні пропонуємо зелену стіну яка відділяє партерну зону від зони тихого відпочинку за допомогою винограду дівочого (*Parthenocissus quinquefolia* L.) [30, 24, 46].

Для дитячої зони влаштовуємо рядову посадку калини звичайної (*Viburnum opulus* L.), вейгели рясноквітучої сорт «Ева Ратке» (*Weigela florida* «Eva Rathke»), форзиції проміжної (*Forsythia x intermedia* Zabel.)

Для спортивної зони пропонуємо створення нових спортивних майданчиків (футбольних, волейбольних, баскетбольних, тенісних). Свідченням високого рівня школи є її спортивні досягнення: 16 – та перемога за останніх 17 років в спартакіаді учнів. Біля деяких майданчиків пропонуємо рядову посадку з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.), який добре буде поглинати пил і очищувати повітря.

Отже, для проекту реконструкції території загальноосвітньої школи №3 м. Умань потрібно 1`662`643 грн.

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ В СМТ. НОВОАРХАНГЕЛЬСЬК КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.І. ДОРОШЕНКО, магістрантка

М.Ю. ОСІПОВ, ст. викладач, к.с.-г. наук
Уманський національний університет садівництва

Садово-паркове будівництво – це розробка та впровадження заходів щодо перетворення та оформлення земельної ділянки з подальшим доглядом за нею. Для вирішення даних задач фахівець із озеленення повинен знати технологічний процес створення всіх складових ландшафту. На сучасному етапі виділяють різні стилі ландшафтного дизайну: регулярний, сільський, пейзажний, природний, японський, китайський, змішаний. Втілення того чи іншого дизайнерського рішення залежить не тільки від платоспроможності клієнта та характеристик ділянки, а й від професійності ландшафтного дизайнера.

Тому питання проектування та створення проектів садово-паркового господарства є актуальним і потребує всебічного професійного підходу ландшафтного дизайнера із використанням, як історичного досвіду паркобудування, так і сучасних технологій.

Об'єкт озеленення знаходиться в смт. Новоархангельськ Кіровоградської області. Площа об'єкту озеленення складає 2500 м². Баланс території складається із будинку – 71,6 м², літньої кухні – 18 м² та господарських будівель – 22 м². Зона городу займає 706 м². Площа території біля будинку займає – 1682,4 м².

На ділянці зростає один горіх чорний (*Juglans nigra* L.), одна абрикоса звичайна (*Armeniaca vulgaris* Lam.) та 23 яблуні звичайних (*Malus domestica* L.). Чотири яблуні перебувають у незадовільному стані та потребують видалення.

Ділянка рівна із незначним перепадом рельєфу. Із північної, західної та східної сторони присадибна ділянка межує із сусідніми ділянками. Проїжджа частина знаходиться із південної сторони.

При розробці проектних пропозицій ділянку умовно поділили на такі функціональні зони: вхідну зону, тихого відпочинку, зону саду та зону городу.

У вхідній зоні пропонується висадити: тую західну (*Thuja Occidentalis*) – 3 шт., тую західну «золотисту» (*Thuja occidentalis*) – 1, гортензію гібридну (*Hydrangea macrophylla 'Frillibet'*) – 3, бузину чорну (*Sambucus nigra 'Eva'*) – 1, ялину колючу голубу (*Picea pungens 'Mission Blue'*) – 1, бруслину європейську (*Euonymus japonicus 'Microphyllus Aureovariegatus'*) – 3, ялівець китайський «Спартан» (*Juniperus chinensis 'Spartan'*) – 1, бузок звичайний (*Syringa vulgaris 'Muscovy'*) – 2, пухиреплідник калинолистий (*Physocarpus opulifolius 'Nugget'*) – 1, ліщину звичайну (*Corylus avellana 'Contorta'*) – 1, барбарис тунберга (*Berberis thunbergii 'Crimson Pygmy'*) – 3, пухиреплідник калинолистий Діабло (*Physocarpus opulifolius 'Diablo'*) – 2, міскантус китайський (*Miscanthus sinensis 'Gracillimus'*) – 1, форзицію середню (*Forsythia intermedia*) – 1, тую західну Голден Глобе (*Thuja occidentalis 'Golden Globe'*) – 2, ялівець китайський (*Juniperus chinensis 'Hetzi Glauca'*) – 4, самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) – 27, ялівець горизонтальний голубий (*Juniperus Horizontalis*) – 18, бузок звичайний (*Syringa vulgaris 'Purple'*) – 1, падуб (*Ilex 'Holly'*) – 1, міскантус китайський (*Miscanthus sinensis*) – 3, виноград кленолистий (*Vitis acerfolia*) – 3, сосну гірську (*Pinus mugo*) – 1, шовковицю білу плакучу (*Morus alba 'Pendula'*) – 1, гібіскус сирійський (*Hibiscus syriacus*) – 3, тамарікс галузистий (*Tamarix ramosissima 'Rosea'*) – 1, магнолію Суланжа (*Magnolia x Soulangeana*) – 1, скумпію звичайну (*Cotinus obovatus 'Grace'*) – 1, калину звичайну (*Viburnum opulus 'Roselli'*) – 1, спірею вангутта (*Spiraea x vanhouttei*) – 16, півонію кущову (*Paeonia suffruticosa 'Yu Ban Bai'*) – 3, троянду (*Rosa 'Hybrid'*) – 1, бук лісовий (*Fagus sylvatica 'Tricolor'*) – 1, дерен білий (*Cornus alba 'Elegantissima'*) – 3, калину гордовину (*Viburnum lantana 'White'*) – 2, вейгелу (*Weigela 'Carnaval'*) – 3, жасмін багатоквітковий (*Jasminum polyanthum*) – 1 шт. При в'їзді пропонується створити накриття для автомобілів.

У зоні тихого відпочинку заплановано влаштувати патію із барбекю, декоративною водоймою (9 м²) та басейном (14 м²). Навколо місця відпочинку та перед будинком створити декоративні посадки із наступних рослин: туї західної (*Thuja occidentalis*) – 14 шт., юки ягвидної (*Yucca baccata*) – 2, ялівця

китайського (*Juniperus chinensis* 'Hetzii Glauca') – 1, ялини колючої голубої (*Picea pungens*) – 5, канни (*Canna* 'Magic Orange') – 10, ялівця китайського Спартан (*Juniperus chinensis* 'Spartan') – 1, ялин колючої Глауки (*Picea pungens glauca*) – 1, сосни Сабіни (*Pinus sabiniana*) – 8 шт., міскантусу китайського (*Miscanthus sinensis* 'Gracillimus') – 7, туї західної Голден Глобе (*Thuja occidentalis* 'Golden Globe') – 2, ірису гібридного (*Iris hybrid*) – 23, самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens*) – 232, ялівцю горизонтального (*Juniperus Horizontalis*) – 14, ялівцю скельного Блю Аров (*Juniperus virginiana* 'Blue Arrow') – 3, гортензії мітловидної (*Hydrangea paniculata* 'Little Lamb') – 15, винограду кленолистого (*Vitis acerfolia*) – 8, сосни звичайної Мозері (*Pinus sylvestris* 'Moseri') – 1, петунії садової (*Petunia* 'Ramblin' Burgundy Chrome') – 20, стрілиці звичайної (*Sagittaria lancifolia*) – 1, гібіскусу сирійського (*Hibiscus syriacus*) – 3, ялівцю прибережного (*Juniperus chinensis* 'Sea Green') – 10, Юкки алоєлистої (*Yucca aloifolia*) – 3, магнолії зірчастої (*Magnolia stellata* 'Royal Star') – 1, півонії кущової (*Paeonia suffruticosa* 'Yu Ban Bai') – 6, троянди (*Rosa* 'Hybrid') – 54, хости (*Hosta* x 'Wide Brim') – 38 шт.

Відповідно до проектних пропозицій заплановано влаштувати декоративне покриття із клінкерної плитки на площі – 334,9 м² та декоративний садово-парковий газон – 892,8 м².

Отже, створення ландшафтного проекту – досить трудомісткий процес, який потребує ретельного обрахунку та творчого підходу. Невід'ємним є стилістика саду щодо побажань замовника, ексклюзивність і унікальність проекту, особливості підходу до вибору всіх чинників і факторів, що впливають на гармонійне створення навколишнього середовища.

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА»**

6 грудня 2018 року

**Тези доповідей учасників
науково-практичної Інтернет-конференції**

*За достовірність опублікованих матеріалів
відповідальність несуть автори*

